

Ruimtelijk perspectief water en landschap Roosendaal

November 2024

STROOTMAN
LANDSCHAPSARCHITECTEN

Gemeente
Roosendaal

Waterschap

Brabantse Delta

Colofon

Dit document is gemaakt in opdracht van en in nauwe samenwerking met de gemeente Roosendaal en Waterschap Brabantse Delta, door Strootman Landschapsarchitecten.

Al het beeldmateriaal: © Strootman Landschapsarchitecten, tenzij anders aangegeven.

Sommige beelden zijn afkomstig van internet, daarvan is het beeldrecht soms onduidelijk. Rechthebbenden kunnen contact opnemen met de Gemeente Roosendaal.

November 2024

**STROOTMAN
LANDSCHAPSARCHITECTEN**

Strootman Landschapsarchitecten
Funenpark 1D
1018 AK Amsterdam
bureau@strootman.net
T. (310) 204 19 41 69

Gemeente Roosendaal
Stadserf 1
4701 NK Roosendaal
roosendaal.nl
T. 0165 - 579 111

Waterschap Brabantse Delta
Bouvignelaan 5
4836 AA Breda
brabantsedelta.nl
T. 076 564 10 00

INHOUDSOPGAVE

01 Inleiding	06
02 Doelen en opgaven in beeld	08
03 Bouwstenen water en landschap	19
04 Denkrichtingen	33
05 Ruimtelijk perspectief	37
06 Kansen per deelgebied	43
07 Doorkijk naar vervolg	51

Bijlagen

Bronnenlijst	53
--------------	----

01

INLEIDING

1. INLEIDING: AMBITIES, PLANGEBIED EN PROCES

Ambities provincie, waterschap en gemeente

Noord-Brabant staat voor grote veranderingen in het landelijke gebied. De provincie heeft stevige ambities voor een sterke natuur, een robuust water- en bodemsysteem en een duurzaam perspectief voor de landbouw. De provincie wil een balans vinden tussen natuur, water en klimaat waarbij het landelijk gebied een aantrekkelijke plek blijft om te wonen, werken en recreëren. De ambities hiervoor zijn beschreven in het voormalige Brabants Programma Landelijk Gebied (BPLG). Dit BPLG wordt niet voortgezet, maar de opgaves blijven staan. Ook wordt er op korte termijn vol ingezet op de concretisering van projecten maatregelen in GGA (gebiedsgerichte aanpak)-gebieden.

Het waterschap Brabantse Delta heeft in juni 2024 het Handelingsperspectief water en bodem sturend vastgesteld. Hierin is uitgewerkt wat 'water en bodem sturend' inhoudelijk betekent voor het bodem- en watersysteem en wat het handelingsperspectief per deelgebied (ruggen, flanken, beekdalen en polders) is. Tevens is een ontwikkelrichting per gebied

op hoofdlijnen opgesteld. Ook dit zijn richtlijnen die gebiedsgericht verder worden uitgewerkt.

Ook de gemeente Roosendaal heeft haar ambities in het landelijk gebied vastgelegd, in de omgevingsvisie (vastgesteld in 2022), en in het PVA Mooi Roosendaal. Daarin wordt de opgave voor 10% groenblauwe dooradering (Groenblauwe dooradering), zoals benoemd in het BPLG, onderschreven. Roosendaal heeft een percentage van 6,5% bos en open natuurlijk terrein tegen een landelijk gemiddelde van 12,5%, een percentage dat de gemeente de komende jaren graag flink ziet toenemen. De gemeente verwacht de komende tijd door te groeien naar 100.000 inwoners ('de Schaalsprong') en wil deze inwoners ook een aantrekkelijke groene en recreatieve omgeving bieden. Dit past ook in de ambities van de Stedelijke Regio West-Brabant-West (SRWBW). Hierbij is 650 hectare genoemd als streefoppervlak. Roosendaal heeft al een visie welke gebieden ze hiervoor willen inzetten: de beekdalen. In het concept PVA Mooi Roosendaal staat dit uitgebreid beschreven. Volgens de gemeente zijn dit de logische plaatsen in het landelijk gebied voor meer groenblauwe dooradering. Hier zijn natuurlijke processen leidend, met

als doelen:

- Landschapsbeleving,
- Realisatie robuuste natuur (bijvoorbeeld door rewilding),
- Verbetering waterkwaliteit (doelen KRW),
- Watersysteemherstel (waterkwantiteit, mogelijk ook door aanpassing van turfvaart De Zoom),
- Perspectief voor de landbouw.

Naast de beekdalen wordt er ook gekeken naar:

- Vergroening van stedelijk gebied,
- Realisatie van meer natuur buiten de beekdalen,
- Realisatie van de bossenstrategie.

Kortom: de gemeente, het waterschap en de provincie willen aan de slag met watersysteemherstel, natuur- en landschapsontwikkeling, met een focus op de beekdalen.

PVA Mooi Roosendaal - Schetskaart

Dit ruimtelijk perspectief: ambitiedocument voor gemeente en waterschap

Strootman Landschapsarchitecten is gevraagd door de gemeente Roosendaal en het waterschap om een ambitiedocument te maken dat de verschillende opgaven rondom water en natuur concreet maakt en in beeld brengt welke kansen er liggen om deze op de juiste manier en met aandacht voor het landschap aan te pakken. Een ambitiedocument dat ook een ruimtelijk perspectief schetst met concrete aanbevelingen per beekdal. Het ambitiedocument kan uiteindelijk gebruikt worden door gemeente en waterschap bij interbestuurlijke processen zoals de GGA's of de SRWBW, maar ook om concrete projecten in het landelijk gebied mee te sturen. Het is een voorbeeld van gebiedsgericht en integraal werken, als eerste stap in een breder ingestoken gebiedsproces.

Plangebied

Voor het maken van het perspectief wordt hoofdzakelijk gewerkt binnen de grenzen van de gemeente Roosendaal (zie afbeelding hiernaast). Dat betekent niet dat ontwikkelingen van buiten de gemeente volledig genegeerd worden. Zo is er bij het inventariseren van de opgaven gekeken welke opgaven er spelen op de Brabantse

Wal en in het Rucphense Bos, en hoe die zich verhouden tot de opgaven in de gemeente Roosendaal.

Proces

Vanaf het voorjaar van 2024 tot najaar 2024 is er in drie werksessies samen met gemeenten, waterschap, provincie en terreinbeheerders nagedacht over een ruimtelijk perspectief. In de eerste sessie stond de analyse van opgaven centraal, in de tweede sessie de verschillende denkrichtingen, en in de derde sessie de kaart met het handelingsperspectief. In november is er een afsluitende stuurgroep.

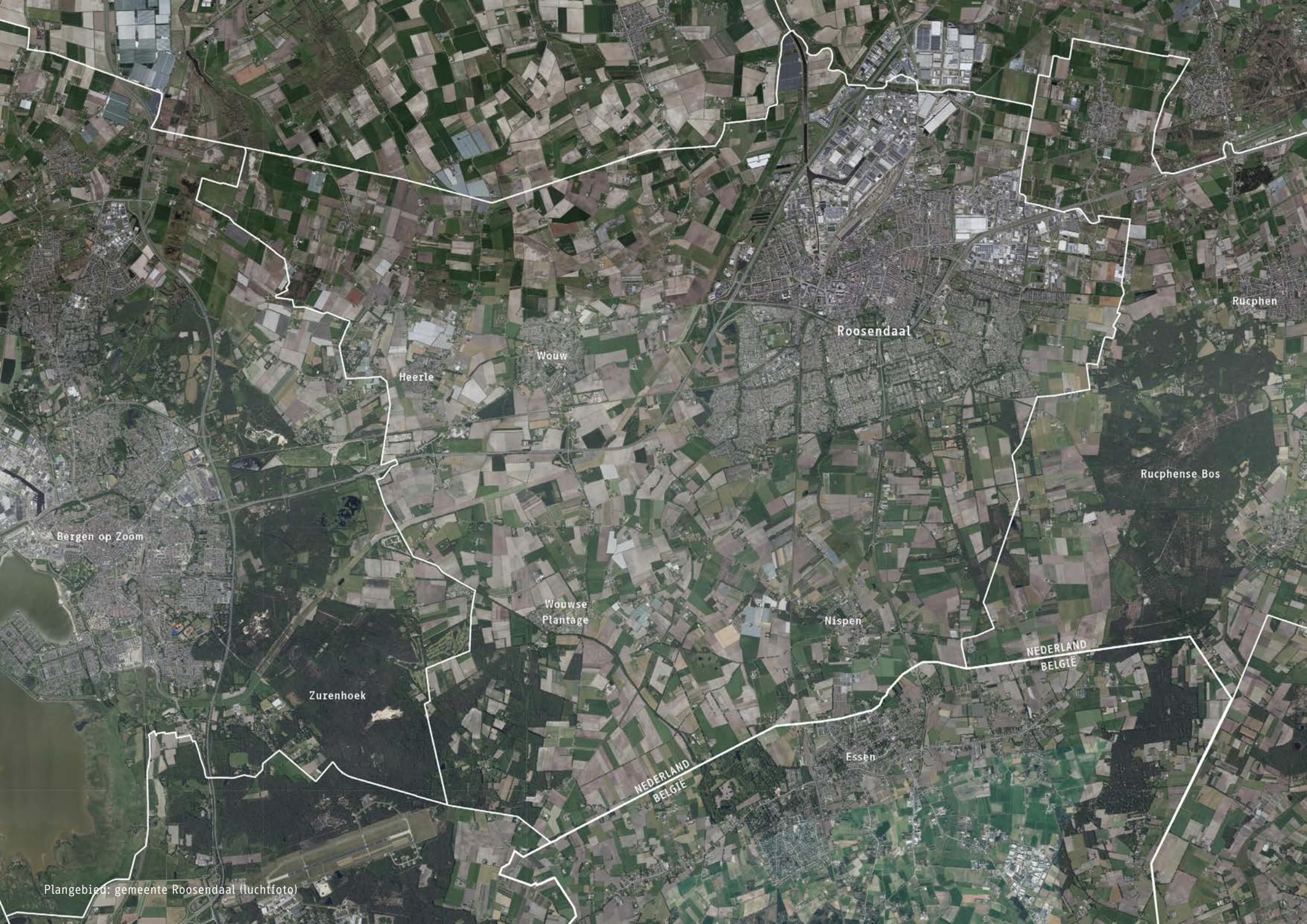

Dit stuk is een eerste stap in een breder opgezet gebiedsproces waarin ook inwoners en de agrarische sector zullen worden betrokken. Het dient als koersbepaling voor de gemeente en het waterschap.

Leeswijzer

Het ruimtelijk perspectief is als volgt opgebouwd:

- In hoofdstuk 2 zijn de verschillende opgaven die spelen in het landelijk gebied in kaart gebracht.
- In hoofdstuk 3 zijn de verschillende bouwstenen voor het watersysteemherstel en natuur- en landschapsontwikkeling per landschapstype verzameld.
- In hoofdstuk 4 zijn twee verschillende denkrichtingen beschreven voor de ontwikkeling van het landschap, inclusief de reflectie hierop vanuit de tweede werksessie.
- In hoofdstuk 5 is het handelingsperspectief beschreven met een aantal hoofdkeuzes, een kaart en een uitgebreide legenda.
- In hoofdstuk 6 is een aantal kansen benoemd voor een selectie van deelgebieden.
- Tenslotte bevat hoofdstuk 7 een aantal globale aanbevelingen voor het vervolg.

Plangebied: gemeente Roosendaal (luchtfoto)

DOELN EN OPGAVEN IN KAART

2. DOELEN EN OPGAVEN IN KAART

Er zijn grote opgaven in het landelijk gebied van Roosendaal

Een blik op het nieuws van de afgelopen jaren laat zien dat de opgaven in het landelijk gebied niet alleen in de hoofden van de beleidsmakers zitten.

Wateroverlast, droogte, hitte, drinkwatertekorten: veel van deze opgaven zijn te relateren aan een steeds verdere verstedelijking, een landschap ingesteld op intensief agrarisch gebruik en klimaatverandering.

We zien dat steeds meer verschillende groepen last hebben van een niet optimaal functionerend watersysteem: naast de natuur heeft ook de landbouw last van verdroging. Was het vorige jaren vooral te droog - in 2024 was juist het omgekeerde aan de hand.

Er worden al eerste stappen gezet om het watersysteem te herstellen, de biodiversiteit van het landelijk gebied te vergroten en de ruimtelijke eenheid van de beekdalen beter te beschermen. Een integrale, samenhangende aanpak die al deze opgaven gebruikt om meer ruimtelijke kwaliteit te bewerkstelligen, ontbreekt nog.

▲ © Shutterstock

Nispense waterberging moet een einde maken aan wateroverlast in België

NISPEN - Waterschap Brabantse Delta begint maandag met de aanleg van een grote waterberging aan de Kloosterweg in Nispen.

Coen Hagenaars 04-10-19, 08:00 Bron: UN DeStem

WEST-BRABANT

Extreme hitte en droogte houdt boeren bezig: 'Dag en nacht doorwerken'

11 AUGUSTUS 2022

WILDAARD
UPDATE

▲ Het groenland aan de zijde van het gebied van Roosendaal. Foto: J. van der Vliet

Meerderheid Roosendaalse raad tegen zonnepark bij Wouw

ROOSENDAAL - Na de provincie lijkt de gemeenteraad van Roosendaal zich nu ook te keren tegen het plan om in het beekdal boven Wouw een zonnepark van 16 hectare aan te leggen. De Roosendaalse Lijst en de VVD twijfelen nog, maar ook als deze twee fracties voor het zonnepark zouden zijn, dan nog zal de meerderheid van de raad weigeren een zonnepark te bouwen van een badenkinde aan te geven.

Roosendaal 04-10-19, 08:00 Bron: UN DeStem

▲ © Getty Images

Brabant Water waarschuwt voor dreigend drinkwatertekort

TILBURG - In Brabant dreigt een tekort aan drinkwater. Waterbronnen hebben hun maximale capaciteit bereikt. Volgens Brabant Water is de situatie in Midden-Brabant 'alpend', verder westwaarts is de drinkwatervoorraad het hoogst.

Voedselbos in Roosendaal beschermt grondwater: "Gezonde bodem is de basis"

Brabant Water werkt samen met Innovent en Stichting Voedselbos om Nederland aan een voedselbos in Roosendaal. Over een paar jaar wordt de lokale gemeenschap daar letterlijk en figuurlijk de vruchten van. Het bos geeft namelijk niet alleen voedsel, maar zorgt ook voor verbetering van de omgeving, opvang van regenwater, opslag van CO2 en efficiënt gebruik van het gebied van de biodiversiteit. En omdat het voedselbos in Roosendaal op waterbeschermingsgebied staat, beschermt het ook nog de watervoorraad.

Contact
Voedselbos Voedselbos
info@voedselbosroosendaal.nl

Fotograf: Koen Noé Fotografie

Gevolgen droogte al merkbaar: niet meer beregenen met water uit sloten en beken in delen van Brabant

2 juni 2019 om 14:40

Voedselbos (Voedselbos) heeft een plan om Nederland aan een voedselbos in Roosendaal. Over een paar jaar wordt de lokale gemeenschap daar letterlijk en figuurlijk de vruchten van. Het bos geeft namelijk niet alleen voedsel, maar zorgt ook voor verbetering van de omgeving, opvang van regenwater, opslag van CO2 en efficiënt gebruik van het gebied van de biodiversiteit. En omdat het voedselbos in Roosendaal op waterbeschermingsgebied staat, beschermt het ook nog de watervoorraad.

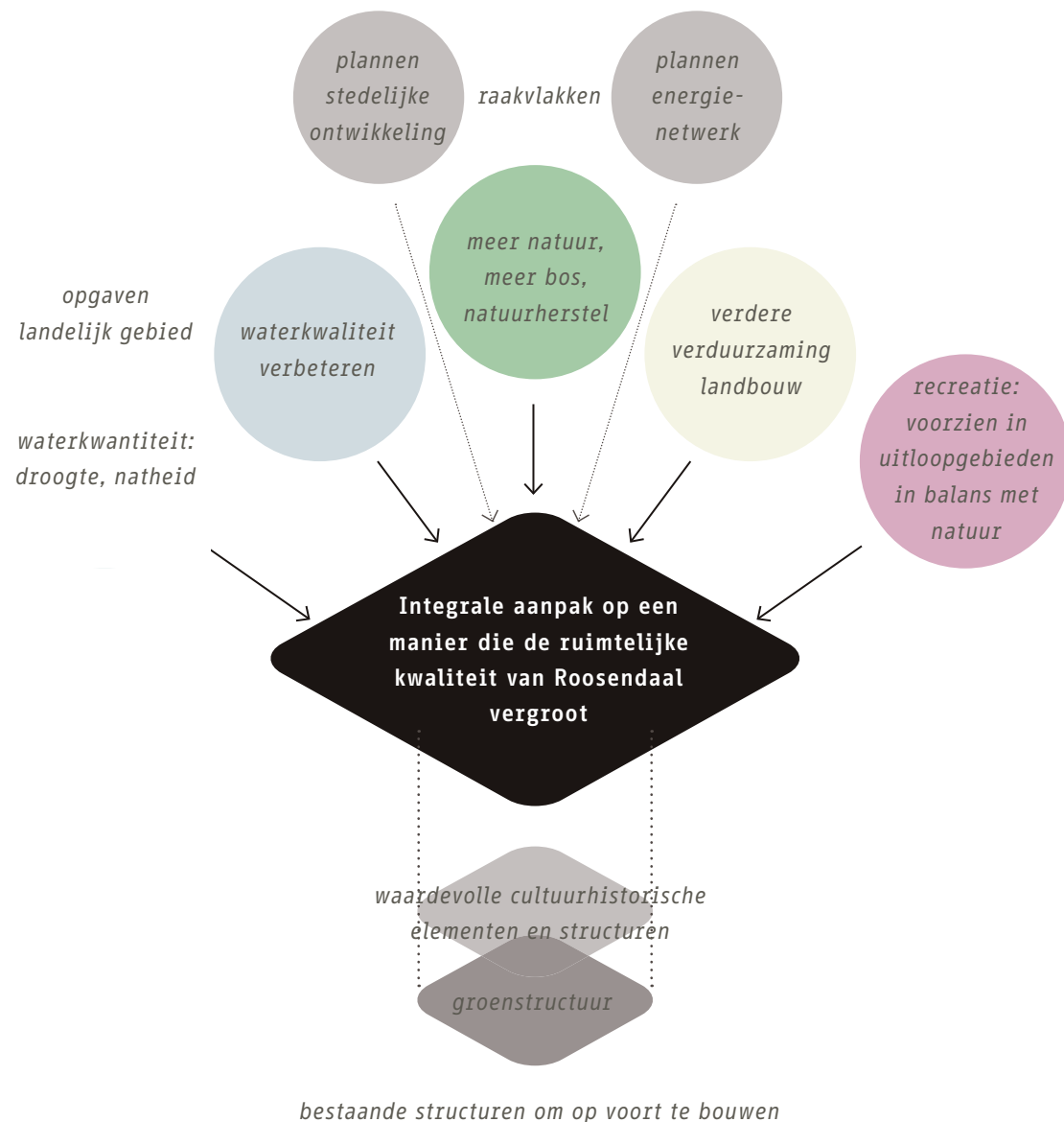
Dit ambitiedocument: met de integrale aanpak van opgaven bouwen aan de ruimtelijke kwaliteit van Roosendaal

In dit hoofdstuk zijn de ruimtelijke opgaven in Roosendaal op een kaart gezet, zodat duidelijk wordt waar welke opgaven spelen, en waar dus maatregelen moeten worden genomen.

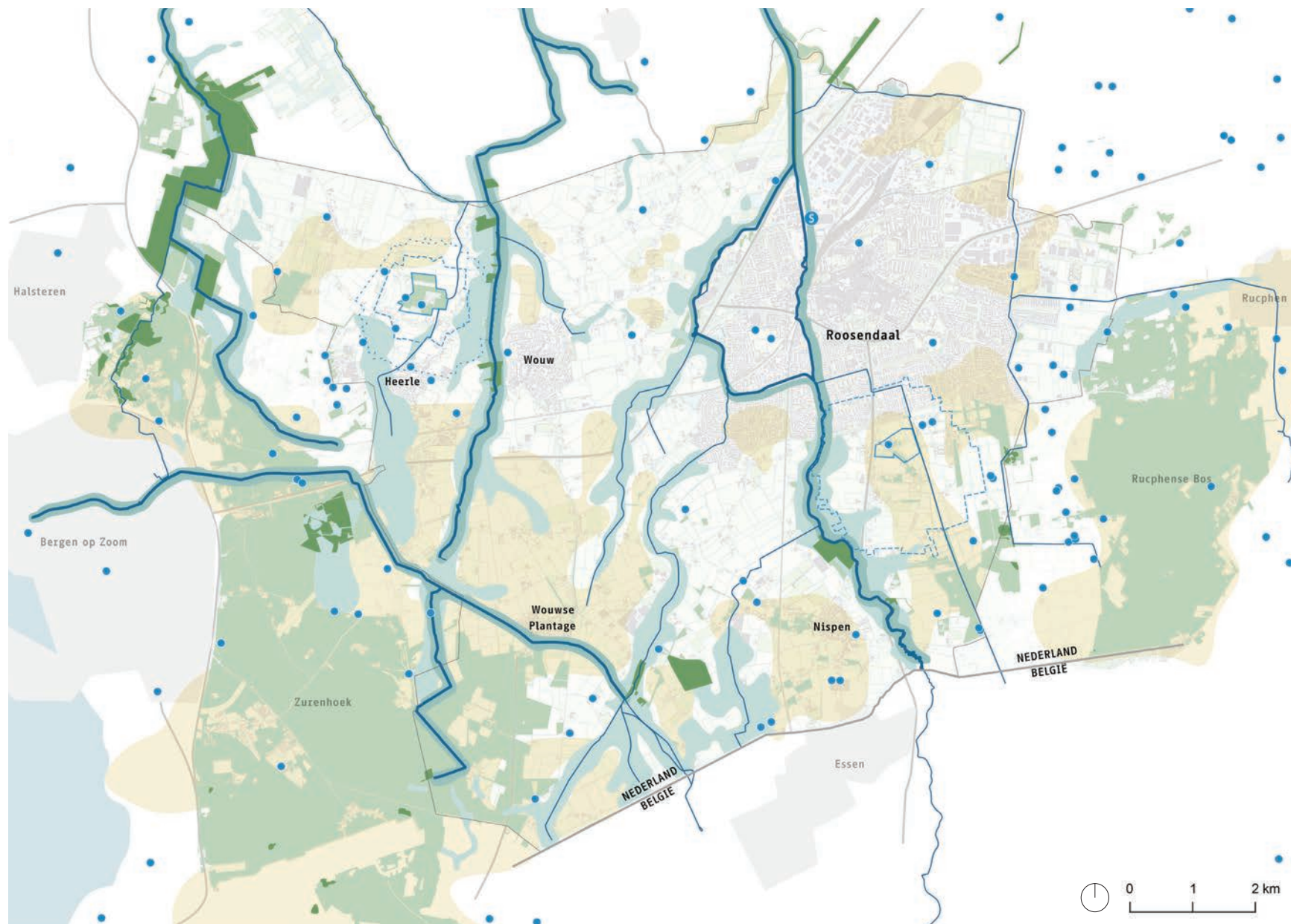
De scope van dit ambitiedocument behelst vooral de opgaven rond water, natuur, landbouw en recreatie. Daar worden uiteindelijk ook voorstellen voor gedaan in het handelingsperspectief.

De plannen voor de uitbreiding van het energienetwerk en de 'Schaalsprong' van Roosendaal zijn in beeld gebracht als raakvlakken waar rekening mee gehouden moet worden. Daarnaast is er een aantal bestaande structuren waar we op kunnen voortbouwen, in kaart gebracht. Het gaat bijvoorbeeld om cultuurhistorische elementen en structuren en de bestaande groenstructuur in de stad.

Het schema hiernaast laat zien hoe de opgaven, raakvlakken en structuren samenhangen, en het laat ook zien wat het doel is van dit ambitiedocument: een integrale aanpak van opgaven op een manier die de ruimtelijke kwaliteit van Roosendaal vergroot.

Doelen en opgaven landelijk gebied

Opgaven waterkwantiteit

Ondanks recente hoge grondwaterstranden in het voorjaar, zijn er de afgelopen jaren vooral zorgen over droogtestress voor landbouw en natuur, de stroming in de beken en het op peil houden van de grondwatervoorraad.

- BESTAAND**
Natuurnetwerk Nederland
 Bron: Georegister provincie
- Onttrekkingslocatie grondwater**
 Bron: WKO
- KRW Waterlopen**
 Bron: Georegister provincie
- Overige waterlopen**
 Bron: Georegister provincie
- OPGAVEN**
- DROOGTESTRESS**
 Grondwaterstand reguleren t.b.v. de landbouw en de natuur
 Bron: Klimaateffectatlas
- Natte natuurplek**
 Grondwaterstandregulering ten behoeve van de natuur
 Bron: Georegister provincie Noord-Brabant
- BEEKDAL**
 In oude staat herstellen en verbeteren huidige beekdalen, stroming beekdalen vergroten
 Bron: Geomorfologische kaart
- GRONDWATERWINGEBIED**
 Grootste mate van bescherming ten behoeve van waterwinning
 Bron: Georegister provincie Noord-Brabant
- BESCHERMINGSZONE GRONDWATER**
 Beschermen t.b.v. waterwinning
 Bron: Georegister provincie Noord-Brabant
- BORINGSVRIJE ZONE**
 Beschermen van de beschermende kleilaag met het oog op voorkoming verontreiniging grondwater
 Bron: Georegister provincie Noord-Brabant

Opgaven waterkwaliteit

In de gemeente liggen 3 KRW (Kaderrichtlijn Water) gebieden, met als grootste opgaven:

- Strooming vergroten,
- Herstel stroomingskarakter (vergroten dynamiek),
- Verbeteren lichtklimaat,
- Verlagen nutriëntenbelasting.

Mogelijke maatregelen zijn:

- beeksystemen inrichten op water vasthouden en beken herprofiëren;
- meer beschaduwing direct aan de beek;
- verminderen mestuitspoeling en gewasbeschermingsmiddelen in de landbouw.

ONDERLEGGER

- KRW Waterlopen
Bron: Georegister provincie Noord-Brabant
- Waterlopen
Bron: Georegister provincie Noord-Brabant
- Zijbeken
Bron: OSM
- Overige waterlopen
Bron: OSM

OPGAVEN

CRUIJSLANDSE KREEK

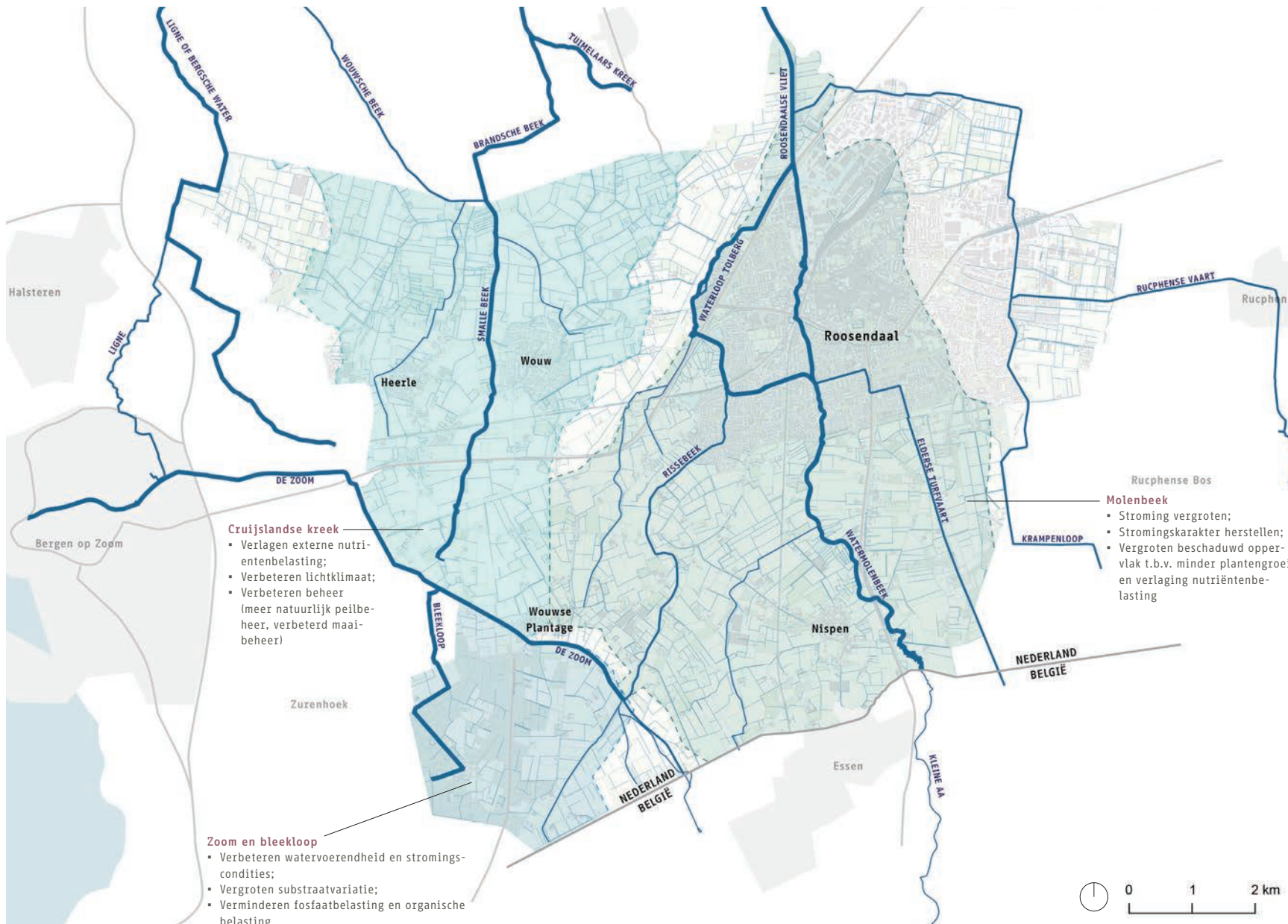
Opgave: zie tekstblok op de kaart
Bron: Watersysteemanalyse Cruislandse Kreeken - Waterschap Brabantse Delta, Witteveen+Bos - Februari 2018

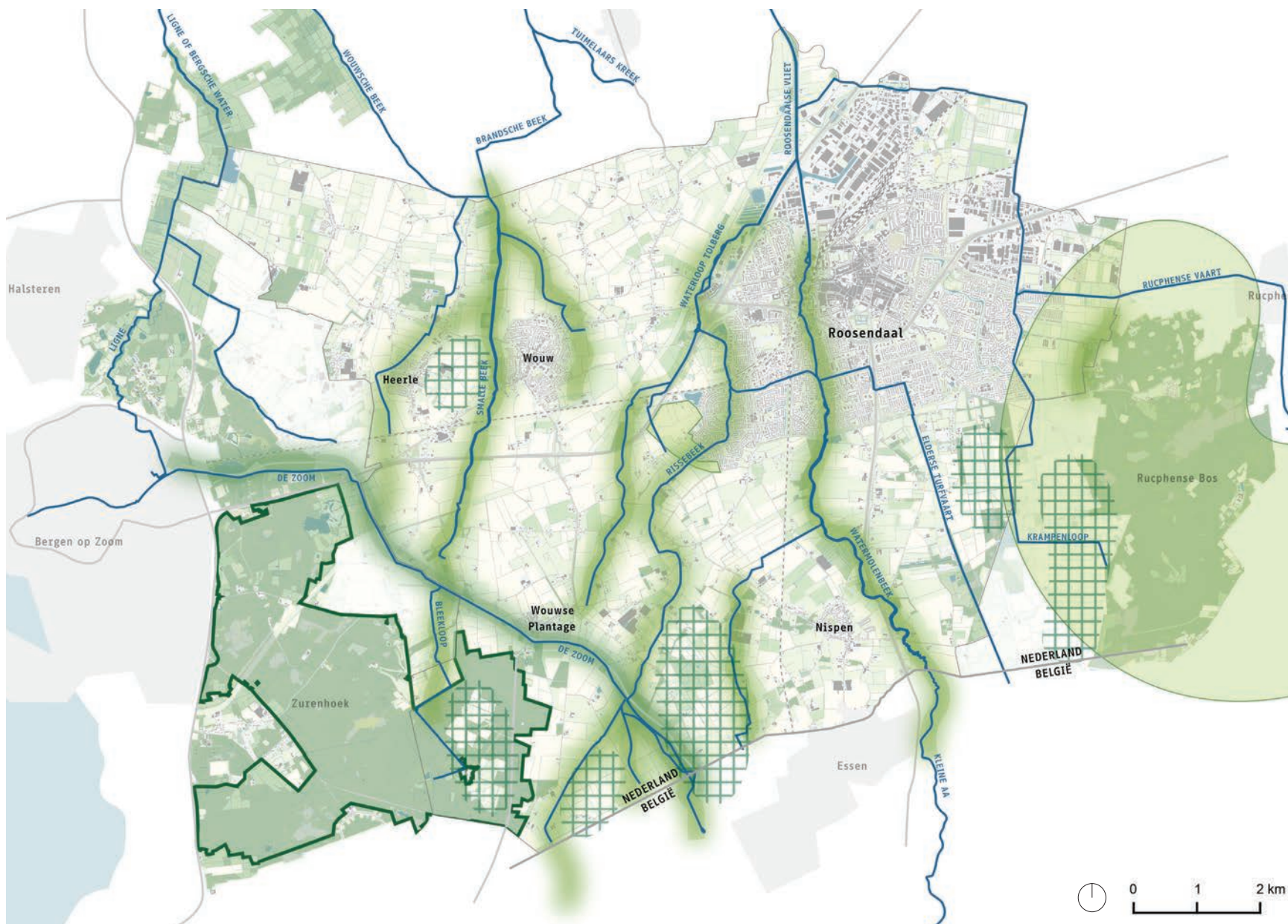
MOLENBEEK

Opgave: zie tekstblok op de kaart
Bron: Watersysteemanalyse Molenbeek - Waterschap Brabantse Delta, Witteveen+Bos - Februari 2018

ZOOM EN BLEEKLOOP

Opgave: zie tekstblok op de kaart
Bron: Watersysteemanalyse Zoom en Bleekloop - Waterschap Brabantse Delta, Arcadis - November 2019

Opgaven en doelen natuur

De natuuropgaven liggen hier vooral in het landelijk gebied: Belangrijke opgaven zijn beekdal- en watersysteemherstel, bosontwikkeling en de wens om een landschapspark te ontwikkelen ten oosten van Roosendaal rondom het Rucphense Bos.

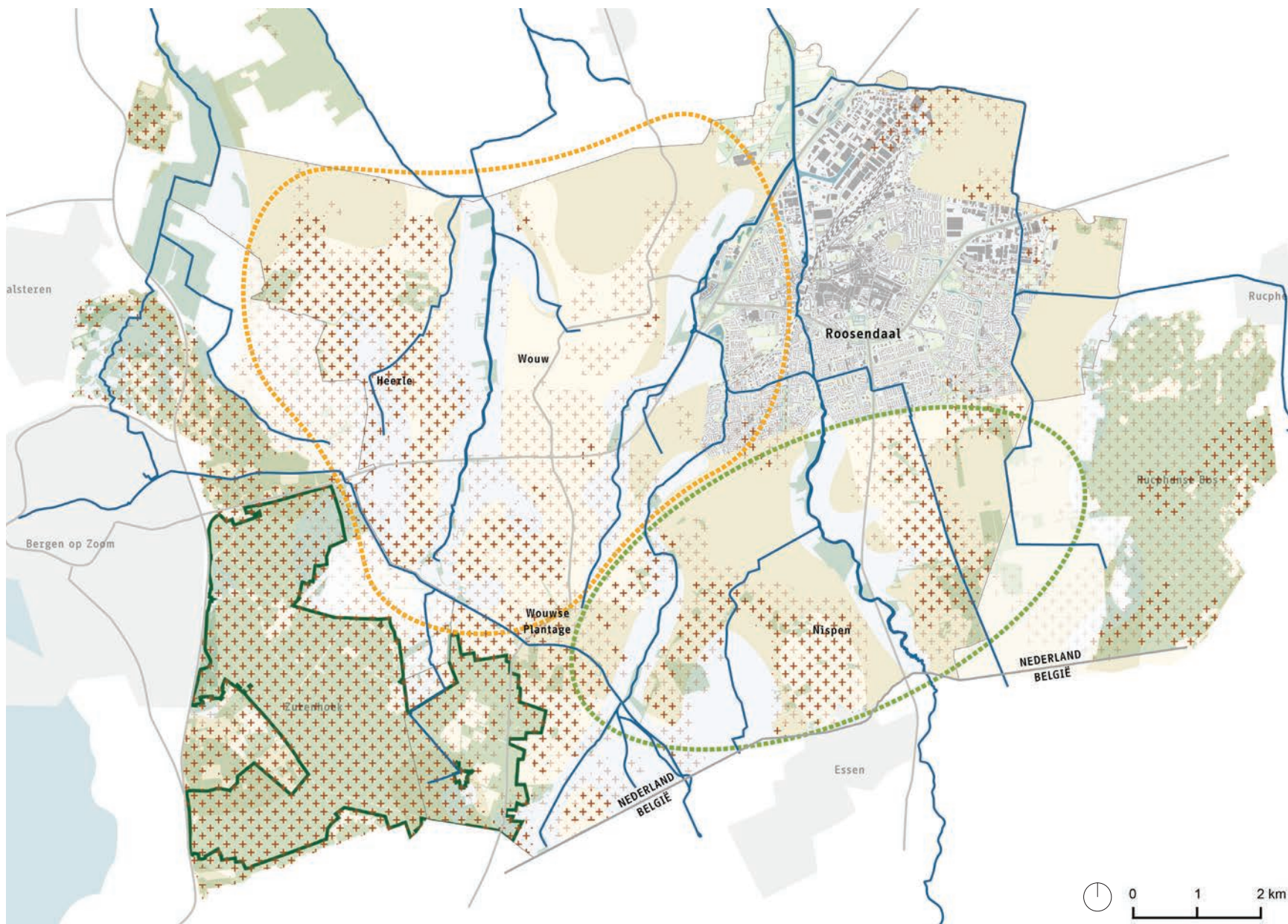
ONDERLEGGING

- **Natura 2000**
Bron: Georegister provincie Noord-Brabant
- **Natuurnetwerk Nederland**
Bron: Georegister provincie Noord-Brabant
- **Waterlopen**
Bron: Georegister provincie Noord-Brabant

OPGAVEN

- **BEEKDAL- EN WATERSYSTEEMHERSTEL**
Bron: Schets verdiepingsslag natuur en water - Gemeente Roosendaal
- **ZOEKGEBIED BOSSENSTRATEGIE**
Bron: Schets verdiepingsslag natuur en water - Gemeente Roosendaal
- **TE ONTWIKKELEN LANDSCHAPSPARK**
Bron: Schets verdiepingsslag natuur en water - Gemeente Roosendaal, Werkboek Ruimtelijk Voorstel

Opgaven landbouw

De landbouw heeft de laatste jaren (ondanks de hoge grondwaterstanden in 2024) gezocht onder droogtestress.

Vanuit de gemeente is er een tweedeling gemaakt in de ontwikkelrichting voor de landbouw: een gebied met de focus op natuurinclusieve landbouw, en een gebied met de focus op duurzame, intensieve landbouw. Vanuit de provincie zijn verschillende opgaven geformuleerd voor de beekdalen, flanken en ruggen.

BESTAAND
Natuurnetwerk Nederland
 Bron: Georegister provincie Noord-Brabant
Waterlopen
 Bron: Georegister provincie Noord-Brabant

OPGAVEN
Onderzoeksgebied natuurinclusieve landbouw
 Bron: Omgevingsvisie - Gemeente Roosendaal
Onderzoeksgebied duurzame intensieve landbouw
 Bron: Omgevingsvisie - Gemeente Roosendaal
Risico droogtestress - Hoog
 Bron: Klimaateffectatlas Nederland
Risico droogtestress - Middel
 Bron: Klimaateffectatlas Nederland
Beekdalen
 Bron: BPLG
Ruggen
 Bron: BPLG
Flanken
 Bron: BPLG

Opgaven recreatie

De grootste opgaven liggen hier in het verminderen van de recreatiedruk op de natuurgebieden en in het maken van nieuwe stad-landverbindingen.

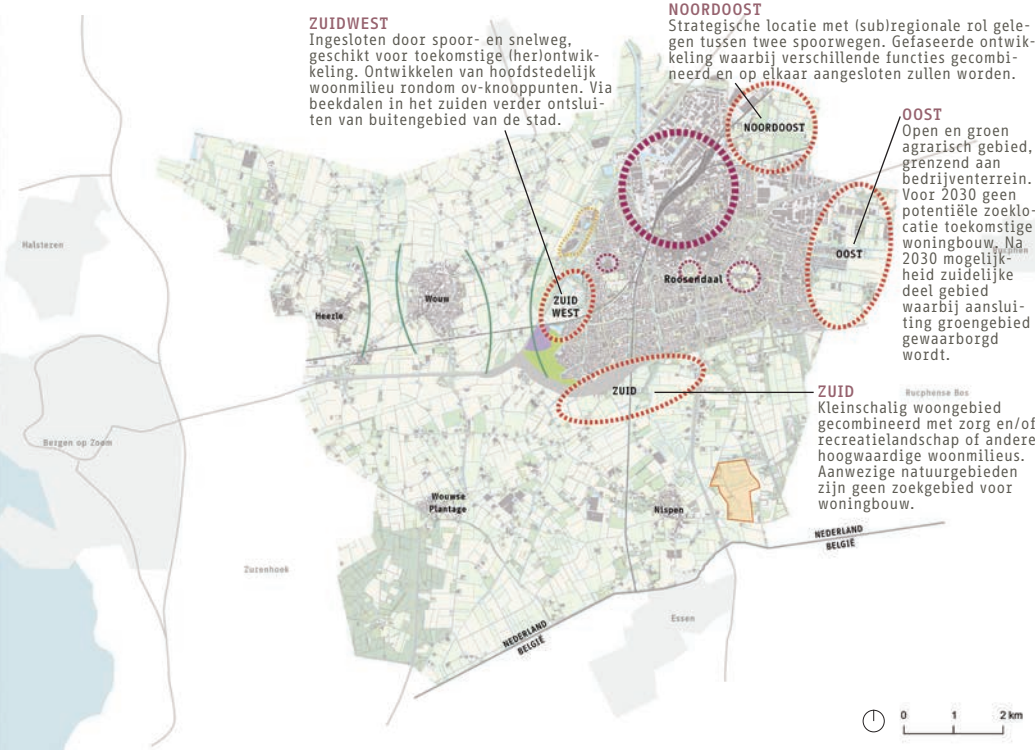

- BESTAAND**
- **Natuurnetwerk Nederland**
Bron: Georegister provincie
 - **Natura 2000**
Bron: Georegister provincie
 - **Natuurpoorten**
Bron: Gebiedsgerichte Aanpak Br. Wal - Mrt. 2024
 - **Gebieden met recreatiedruk**
Bron: Input gebiedsdag 1 - Mei 2024
 - **Mountainbike paden**
Bron: Route Databank
 - **Wandelpaden**
Bron: Route Databank
 - **Snelfietsroute F58**
Bron: Omgevingsvisie Roosendaal
 - **Fietspaden**
Bron: Route Databank
- OPGAVEN**
- **ZOEKGEBIED NIEUWE NATUURPOORTEN**
Bron: Gebiedsgerichte Aanpak Br. Wal - Mrt. 2024
 - **ZOEKGEBIED RECREATIEVE SCHIL**
Bron: Gebiedsgerichte Aanpak Br. Wal - Mrt. 2024
 - **ZOEKGEBIED LANDSCHAPSPARK**
Bron: Werkboek Ruimtelijk Voorstel NB - Aug. 2023
 - **ZOEKGEBIED RECREATIEVE SPREIDING**
Bron: Input gebiedsdag 1 - Mei 2024
 - **RECREATIEVERB. MET OMLIGGENDE GEBIEDEN**
Bron: Gebiedsgerichte Aanpak Br. Wal - Mrt. 2024
 - **RECREATIEVERBINDINGEN VERSTERKEN**
Bron: Gebiedsgerichte Aanpak Br. Wal - Mrt. 2024
 - **ZOEKGEBIED SNELFIETSRUTES**
Bron: Ruimtelijk Voorstel Brabant

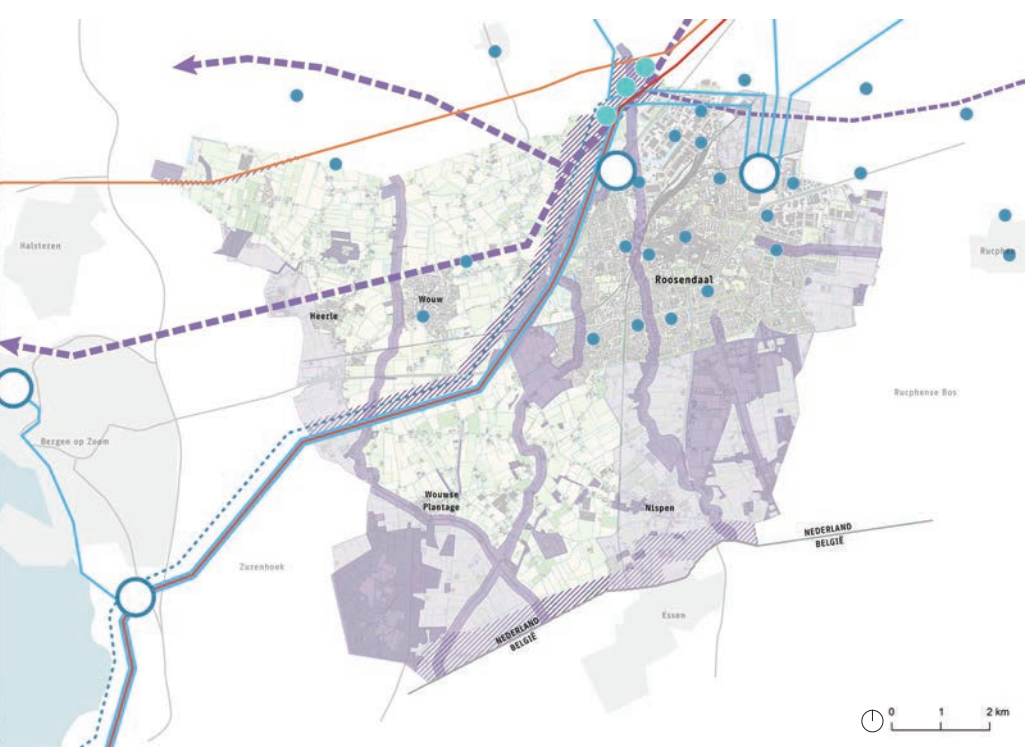

Raakvlakken

Opgaven stedelijke ontwikkeling: De gemeente Roosendaal werkt aan plannen voor een Schaa sprong naar 100.000 inwoners. Per gebied is in de Omgevingsvisie aangegeven waar de focus ligt.

Opgaven energie: Op dit moment wordt er al flink aan de uitbreiding van de energienetwerken gewerkt. Er zitten nog meer plannen in de pijpleiding.

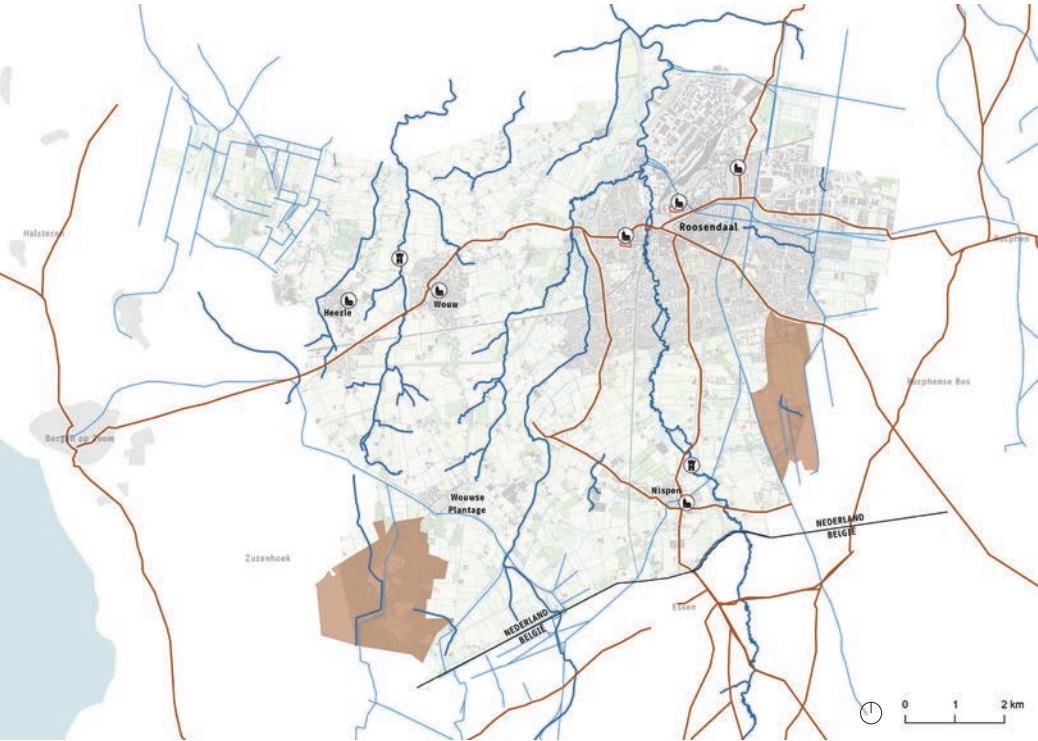

OPGAVEN		
NIEUW LANDSCHAPSPARK DE BULKENAAR Bron: Gebiedsvisie de Bulkenaar - Mrt. 2020	BEOOGDE LOCATIE NIEUW KAZERNETERREIN Bron: Provincie Noord-Brabant - Apr. 2024	STEDELIJK TRANSFORMATIEGEBIED Bron: Werkboek Ruimtelijk Voorstel NB - Aug. 2023
NIEUWE LOCATIE BRAVIS ZIEKENHUIS Bron: Gebiedsvisie de Bulkenaar - Mrt. 2020	UITBREIDING LEISUREPARK ROOSENDAAL Bron: Geb. vis. Leisurepark Roosendaal - Feb. 2022	ZOEKGEBIED VERSTEDELIJKING Bron: Omgevingsvisie Roosendaal - Sept. 2022
ZOEKGEBIED ONTSluitING A58 ROOSENDAAL Bron: Gebiedsvisie de Bulkenaar - Mrt. 2020	BORGING ECOLOGISCHE VERBINDINGSZONES Bron: Input gebiedsdag 1 - Mei 2024	

BESTAAND		
Vergunde windturbine - Onherroepelijk Bron: Reg. Energiestr. 1.0 West-Brabant - Jan 2021	NIEUWE COMBI 380-150 KV HOOGSPANNINGSVERB. Bron: Reg. Energiestr. 1.0 West-Brabant - Jan 2021	ZONNEPANELEN UITGESLOTEN Bron: OER; omgevingsvisie Roosendaal - Dec. 2021
150 KV Station Bron: Reg. Energiestr. 1.0 West-Brabant - Jan 2021	NIEUWE 380 KV HOOGSPANNINGSVERBINDING Bron: Reg. Energiestr. 1.0 West-Brabant - Jan 2021	KLEINSCHALIGE ZONNEPARKEN MOGELIJK <8 HA Bron: OER; omgevingsvisie Roosendaal - Dec. 2021
Transportverdeelstation Bron: Reg. Energiestr. 1.0 West-Brabant - Jan 2021	TE VERWIJDEREN 150 KV HOOGSPANNINGSVERB. Bron: Reg. Energiestr. 1.0 West-Brabant - Jan 2021	AANDACHTSGEBIED LEIDINGEN Bron: OER; omgevingsvisie Roosendaal - Dec. 2021
380 KV Hoogspanningsverbinding Bron: Reg. Energiestr. 1.0 West-Brabant - Jan 2021	IND. TRACÉ REG. WARMTENET MOERDIJK-WEST Bron: Reg. Energiestr. 1.0 West-Brabant - Jan 2021	
150 KV Hoogspanningsverbinding Bron: Reg. Energiestr. 1.0 West-Brabant - Jan 2021		

Belangrijke waarden en structuren

Cultuurhistorische waarden: In dit landschap zijn flink wat structuren aanwezig of verdwenen die inspiratie kunnen bieden voor toekomstige ontwikkelingen, zoals vaarten, oude beeklopen, maar ook religieus of militair erfgoed, zoals kloosters en kastelen.

- (Historisch) klooster/kerk**
Bron: Geodata, Parkenvisie Roosendaal - Mei 2024

Historisch kasteel
Bron: Geodata gemeente Roosendaal

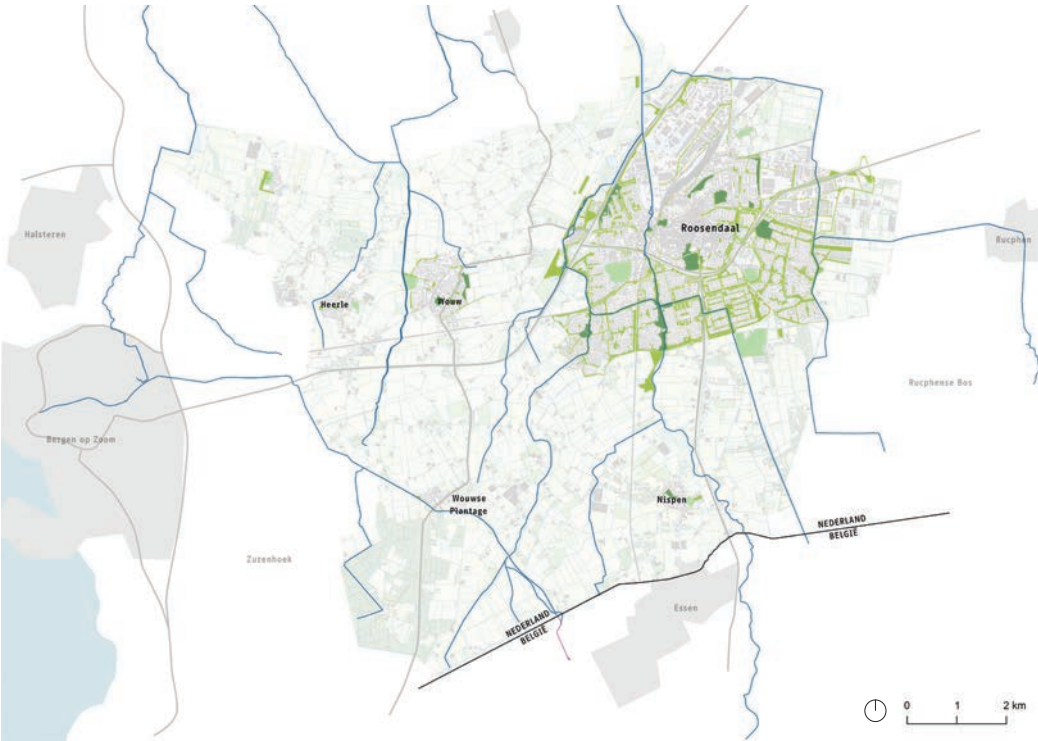
(Historische) kloostertuin
Bron: Geodata, Parkenvisie Roosendaal - Mei 2024
- Historische beken**
Bron: Landschapsbio Kalmthoutse Heide - Jul. 2022

Historische vaarten
Bron: Landschapsbio Kalmthoutse Heide - Jul. 2022

Cultuurhistorisch waardevolle gebieden
Bron: Omgevingsverordening provincie Noord-Brabant, 2022
- Historische wegen**
Bron: Landschapsbio Kalmthoutse Heide - Jul. 2022

Historische dorpskernen
Bron: Landschapsbio Kalmthoutse Heide - Jul. 2022

Binnenstedelijke groenstructuur: Voor de ontwikkeling van natuur en groen in de stad is het van belang om de huidige groenstructuur als basis te nemen.

- Parken uit de parkenvisie**
Bron: Parkenvisie Roosendaal - Mei 2024

Hoofdgroenstructuur (2016)
Bron: Geodata gemeente Roosendaal

Groen sportveld
Bron: Geodata gemeente Roosendaal
- Waterlopen**

Wegen

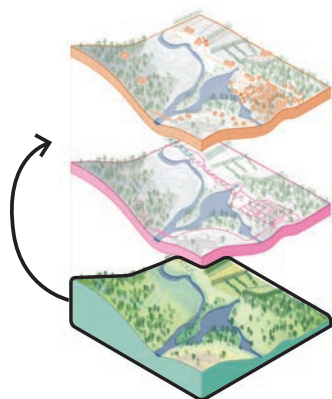
03

BOUWSTENEN WATER EN LANDSCHAP

3. BOUWSTENEN WATER EN LANDSCHAP

Neem handelingsperspectief water en bodem sturend als basis voor watersysteemherstel; landschapseenheden als basis voor 'groene' opgaven.

De manier waarop met het watersysteem wordt omgegaan en welke landschapstypen je zichtbaar wil maken in het landschap bepalen in grote mate hoe er met de andere opgaven wordt omgegaan. Niet voor niets wordt water en bodem 'sturend' genoemd in alle beleidsstukken. Het is daarom logisch om eerst te bedenken welke opties er zijn voor deze 'onderste' laag voor het landschap. Dit

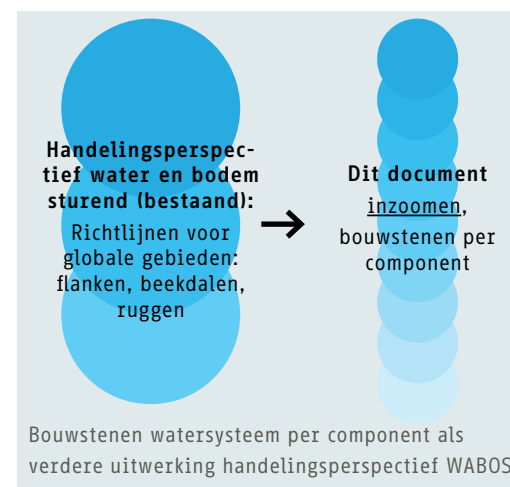

Het natuurlijk systeem is sturend: Water- en bodemsysteem en landschapseenheden zijn de basis voor ruimtelijke ingrepen in het landelijk gebied van Roosendaal.

hoofdstuk zet deze opties op een rij, zowel voor watersysteemherstel als voor natuur- en landschapsontwikkeling.

In dit hoofdstuk is daarom het 'Handelingsperspectief Water en Bodem Sturend' als uitgangspunt genomen voor de maatregelen voor watersysteemherstel. Het watersysteem is verder uitgesplitst in componenten, waarbij er per component verschillende bouwstenen op een rij zijn gezet voor watersysteemherstel.

Voor de opgaven natuur, bos en landschapsontwikkeling staat het versterken van de herkenbaarheid van de landschapseenheden centraal. Hiermee kan de landschapsbeleving en daarmee de ruimtelijke kwaliteit van het landschap worden vergroot.

3.1 Naar bouwstenen voor watersysteemherstel

Van ruggen, flanken & beekdalen naar gedetailleerde bouwstenen per component

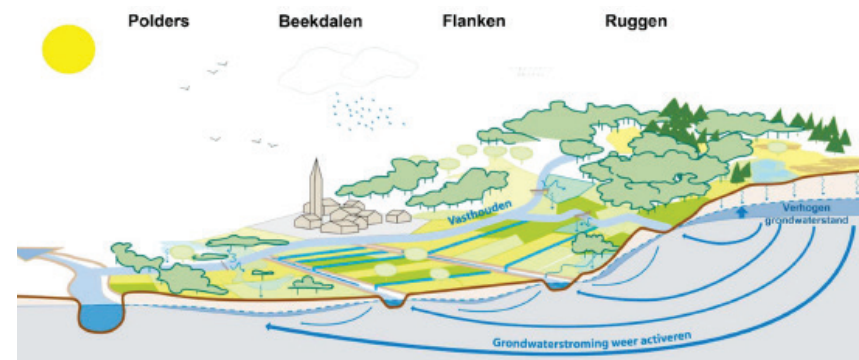
Op hoofdlijnen worden binnen het bodem- en watersysteem vier delen onderscheiden in het Handelingsperspectief Bodem- en Water sturend: de ruggen, flanken, beekdalen en polders. In dit gebied gaat het vooral om de eerste drie. Per gebied is op hoofdlijnen een ontwikkelrichting aangegeven.

- **Ruggen** (hoge gronden met zandige ondergrond en diepe grondwaterstand): Optimaliseer het watersysteem voor infiltratie en vasthouden, voer alleen af bij pieken, stem afwatering niet af op laagste delen, en voorkom uitspoeling van schadelijke stoffen naar grondwater.
- **Flanken** (overgangszone, van nature kwelgebied): In droge gebieden ligt de nadruk op waterinfiltratie, terwijl in natte gebieden water vertraagd wordt afgevoerd. Afwatering is niet meer gericht op laagste delen, maar laagten worden gebruikt om water vast te houden, met als doel uitspoeling van vervuiling te voorkomen en belast water te zuiveren.
- **Beekdalen** (laagst gelegen): Worden

weer natte gebieden met hoog grond- en oppervlaktewaterpeil, waar voldoende ruimte is om afvoerpieken op te vangen en vertraagd af te voeren. De natuurlijke dynamiek van beken wordt hersteld, vervuiling voorkomen, en de hydromorfologie ondersteunt flora en fauna.

Ook voor dit gebied is een globale indeling in ruggen, flanken en beekdalen gemaakt. Om tot specifiekere maatregelen te komen is deze indeling als basis genomen, en is een verdere onderverdeling van het watersysteem in componenten gemaakt.

Op de volgende pagina's zijn per component mogelijke maatregelen opgenomen: de bouwstenen.

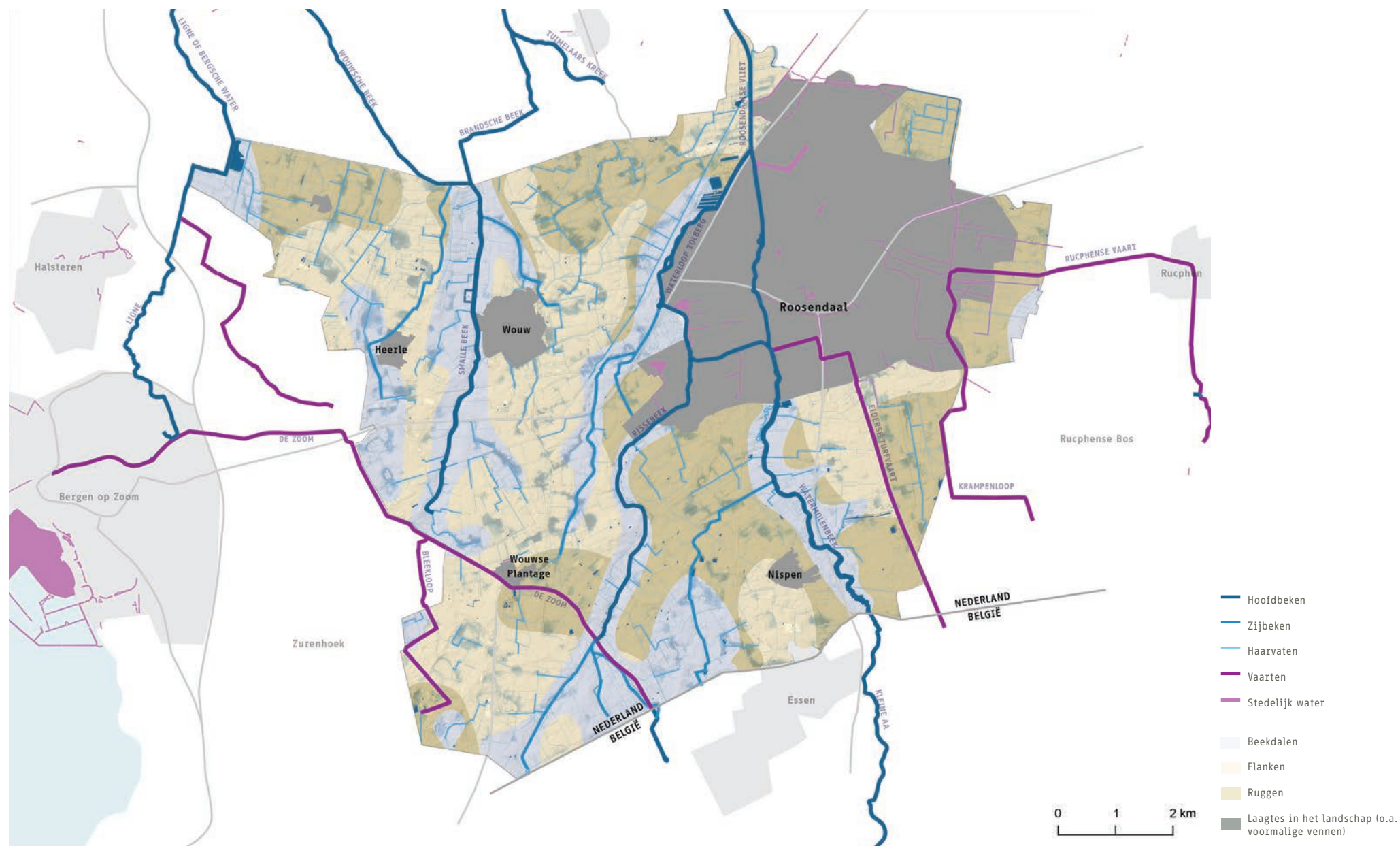

Schematische verbeelding van het toekomstperspectief voor het functioneren van het watersysteem in Noord-Brabant (H+N+S Landschapsarchitecten, 2022)

Te onderscheiden componenten per deelgebied

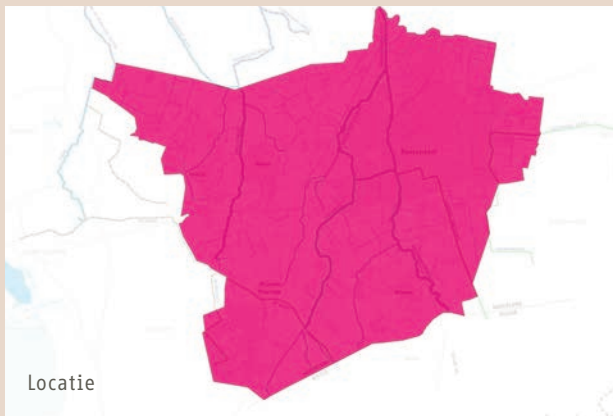
Watersysteemkaart: componenten huidig watersysteem

Mogelijke bouwstenen herstel watersysteem (waterkwaliteit● en kwantiteit●)

Bodem (grondwatersysteem)

Water vasthouden begint bij een gezonde bodem. Overal liggen kansen voor een betere bodemkwaliteit. De bodem op de hoge gronden is zandig en water kan er snel infiltreren. Het is hier lastig water vast te houden, tenzij er ondoorlatende lagen liggen. De flanken zijn de plekken waar het water normaal gesproken aan de oppervlakte komt via kwel. Hier ligt een sleutel in het gericht vasthouden van water in de bodem. In de beekdalen kan het grondwaterpeil worden verhoogd door ingrepen in oppervlaktewatersysteem (zie haarvaten).

Bouwsteen bodem algemeen

Verbeteren bodemkwaliteit en vochtgehalte bodem

O.a. door verminderen gewasbeschermingsmiddelengebruik, stikstofbindende gewassen en een bodemvriendelijke manier van grondbewerking.

Bouwsteen bodem op ruggen

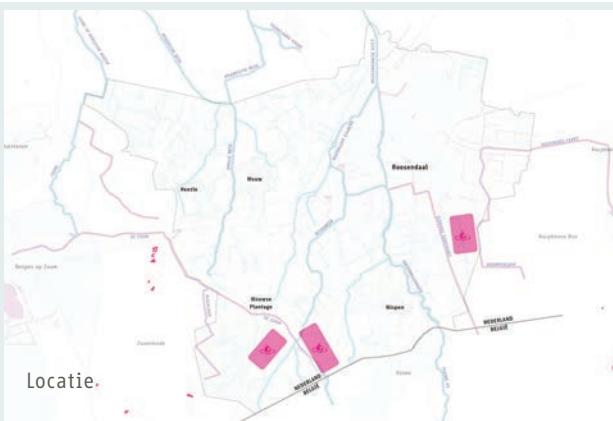

Watersysteem inrichten op infiltreren

Bijvoorbeeld door akkerbouw in te richten op maximaliseren infiltratie zonder opbrengstverlies.

Vennen en brongebieden

Vennen en brongebieden liggen op de ruggen en in de bovenlopen van de beekdalen. Bij het ontginnen van de hoogveengebieden en de ruilverkavelingen zijn ze gedraineerd. De watermotor kan hier weer op gang gebracht worden door deze drainage lokaal stop te zetten.

Voorbeeldlocatie: Kattenven

De omgeving Kattenven was rond 1900 zeer nat, en vervulde een bronfunctie in het landschap: water kon langzaam 'doordruppelen' in de rest van het landschap.

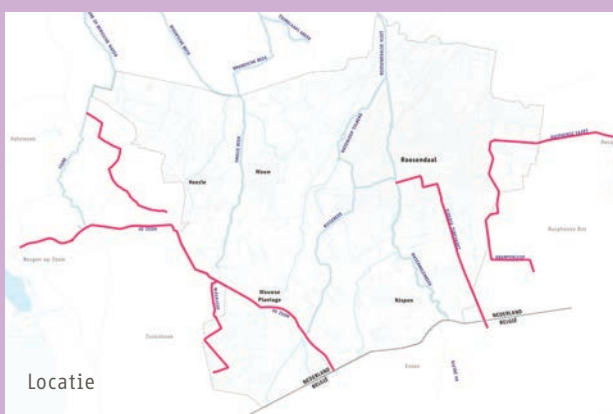

Luchtfoto huidig Kattenven.

Door drainage is een onnatuurlijke situatie ontstaan waarbij de vennen en brongebieden zijn verdwenen.

Vaarten

De vaarten zijn gegraven relictten uit het verleden van de turfwinning. Vaak doorsnijden en draineren ze gedeelten van het natuurlijke stroomgebied van de beken. Een nieuwe balans tussen beken en vaarten is nodig. Om de stroming in de beken te vergroten, kan er worden gedacht aan het deels omleiden van de waterstroom vanuit de vaarten richting de beken. Ze kunnen echter ook een functie in het landschap hebben als tijdelijke piekafvoer. Bovendien zijn het cultuurhistorische relictten die iets toevoegen aan de kwaliteit van het landschap.

Hydrologische bouwstenen vaarten

Vaarten ontkoppelen van het bekensysteem

Kanalen worden bypasses voor extreme pieken. Dit zorgt voor een natuurlijker afvoerdynamiek in de beken.

Voorbeeld: Noodoverloop tussen bypass en de Groenlose Slinge

Verder verminderen draineren werking vaarten

Bijvoorbeeld door het plaatsen van meer stuwen in de Zoom.

Bouwsteen bodem op flanken

Hoger grondwaterpeil met balans tussen toestroom en afvoer
Bijvoorbeeld: Peilgestuurde drainage kan helpen om water gericht vast te houden, bijvoorbeeld tijdens zomerbuien.

Bouwsteen bodem beekdalen

Om een robuuste basis te vormen voor het grondwatersysteem is het noodzakelijk dat het oppervlaktewaterpeil en de grondwaterstanden in de beekdalen zo hoog mogelijk worden (zie ook haarvaten > beekdalen).

Bouwsteen vennen en brongebieden

Dempen/ blokkeren van sloten met drainerende werking
De watermotor kan op gang worden gebracht door op een paar strategische locaties de drainage te blokkeren.

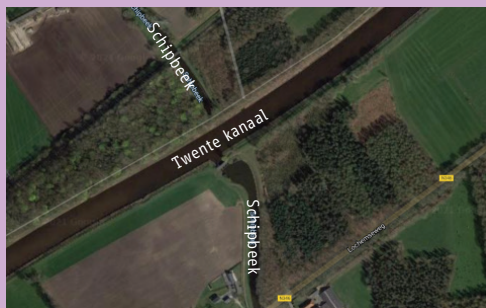
Resultaat is een natuurlijke waterbuffer die zorgt voor een verhoging van de grondwaterstand in de brede omgeving.
Referentie: Toriven (BE)

Verminderen aanvoer voedselrijk (grond)water in de omgeving van plekken waar venherstel kansrijk is.

Water van zuidelijke beeklopen via duiker naar noorden leiden
Referentie: Duiker Bleekloop

Ruimtelijke bouwstenen vaarten

Beken ruimtelijk doortrekken aan beide kanten van de vaart
Referentie: Schipbeek, doorkruisd door het Twente-kanaal

Vaarten ruimtelijk intact houden door middel van stevige laanbeplanting.
Beschaduwung zorgt tevens voor betere waterkwaliteit.

Haarvaten en laagtes in het landschap

De haarvaten zijn de 'regelknoppen' van het systeem. De meeste zijn door de mens gegraven greppels en sloten, niet eens altijd water voerend. Ze liggen met name op de flanken en in de beekdalen. Hoe meer water wordt vastgehouden door het aanpassen van de haarvaten, hoe beter het grondwaterpeil aansluit op de natuurlijke situatie en bijvoorbeeld vennen en brongebieden hersteld kunnen worden. De inrichting van de haarvaten is, naast een gezonde bodem, een belangrijke sleutel tot het voorkomen van uitspoeling.

Bouwstenen haarvaten en laagtes in het landschap

Regelbare stuwen

Zodat er een goede balans tussen agrarisch gebruik en water vasthouden kan ontstaan.

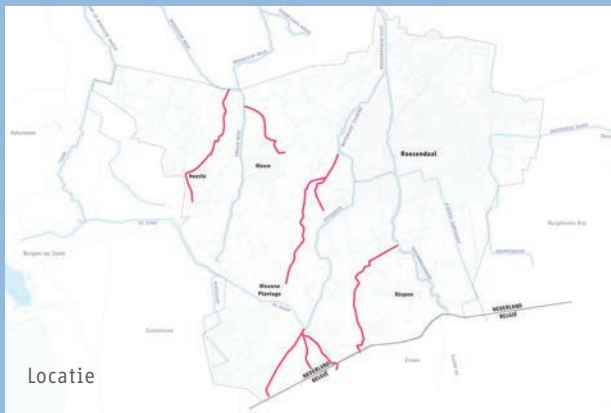

Low-tech drempels

Maatwerk water vasthouden op perceelsniveau mogelijk door middel van relatief eenvoudige ingrepen.

Bovenlopen

De bovenlopen maken, anders dan veel haarvaten, altijd onderdeel uit van de beekdalen. Drempels en stuwen beperken de vrije afstroming en verhinderen vismigratie. In de bovenlopen moet dus op een andere manier worden omgegaan met het vasthouden van water. Waterkwaliteits- en waterkwantiteitsmaatregelen gaan hier vaak hand in hand, zoals het herprofilen van de beek of het toevoegen van beplanting.

Bouwstenen bovenlopen

Verondiepen en hermeanderen van de bedding

Bovenloop meer lengte geven en minder diep maken vermindert afstroom.

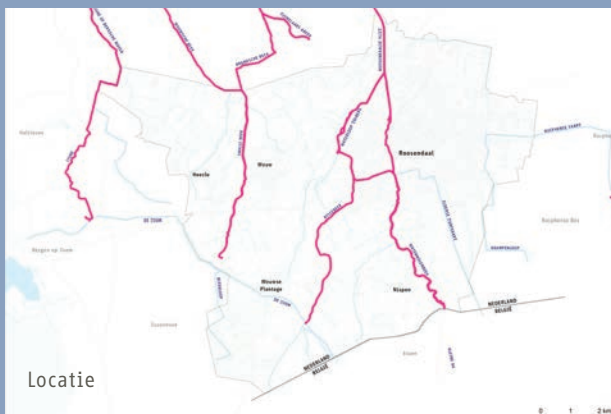

Herprofilen bestaande bedding

Ook op de bestaande locatie kan herprofilering zorgen voor een tragere afvoer van water.

Hoofdbeken

De beken in dit gebied hebben een verschillend karakter: sommige liepen door een kleinschalig singel- en hooilandlandschap, terwijl andere beken meer 'bosbeken' waren. Een belangrijk doel hier zou het vertragen van de afvoer moeten zijn. Dat betekent dat beekdalen af en toe weer water moeten kunnen bergen, maar ook dat in normale situaties het water langer in de beekdalen blijft 'hangen'. Waterkwaliteits- en waterkwantiteitsmaatregelen gaan hier vaak hand in hand, zoals het herprofilen van de beek of het toevoegen van beplanting.

Bouwstenen hoofdbeken

Verondiepen en hermeanderen van de bedding

Hermeanderen en beekherstel natuurpark de Vloeiweide in Breda (Vissers Ploegmakers)

Vaker en langer water bergen in het beekdal

Toestaan dat het beekdal langer, en vaker inundeert. Voorbeeld: Slenken bij Ottershagen

Verondiepen bermsloten

Niet alle wegen hebben altijd een even diepe drooglegging nodig.

Verminderen slootschonen.

Meer beplanting in de watergangen vertraagt de afvoer van water. Dit hoeft niet altijd negatieve effecten op de waterkwaliteit te hebben.

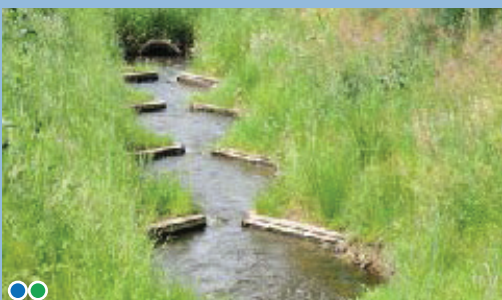

Gebruiken lokale laagtes voor periodieke wateropvang

Water mag hier op het maaiveld blijven staan in bepaalde periodes.

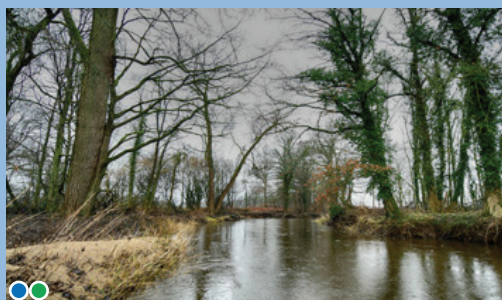

Mest-/ beschermingsvrije bufferstroken rond sloten Bufferzones hoeven niet altijd 'braak' te liggen, maar kunnen bijv. ook worden ingezaaid met eiwitgewassen.

Passeerbare stuwen

Afstroom verminderen, en tegelijkertijd vispasseerbaarheid garanderen.

Bovenlopen 'in het hout zetten'

Hiermee vertragen van de afstroom wanneer beek buiten oevers treedt.

Vloeiweides in de bovenloop

Ruimtes aanwijzen waar water periodiek mag blijven staan.

Streven naar bufferzone rondom (waardevolle) waterlopen die mest- en spuitvrij zijn.

Beplanting toevoegen direct aan beek voor schaduwwerking, verruwing van oevers en natuurlijke opstuwing.

Bosbeken weer als zodanig inrichten en zo langer water vasthouden.
Referentie Gac uit Polen

3.2 Naar bouwstenen voor het versterken van de landschapskarakteristieken

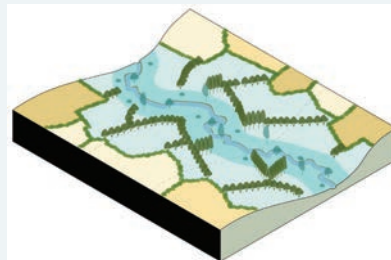
Dit landschap wordt op hoofdlijnen gekenmerkt door een zandige ondergrond, met een overgang van hoog naar laag.

Beekdalen doorkruisen het landschap van zuid naar noord. De bovenlopen bestonden uit relatief open moerasgebieden, terwijl de midden- en benedenlopen bestonden uit hooilanden (1) en beekbegeleidende bossen (2). In veel beekdalen was een kleinschalig, halftransparant, singel- en hooilandschap te vinden. Op de flanken van de beekdalen, op de overgang van laag naar hoog ontstonden nederzettingen als Wouw en Nispen met omzoomde akkers dichtbij de dorpen. Op de zuidelijke, hogere gronden waren ooit veel dichte houtwallen te vinden (3), terwijl op de zuidelijke nattere gronden meer transparante landschapselementen te vinden waren (4).

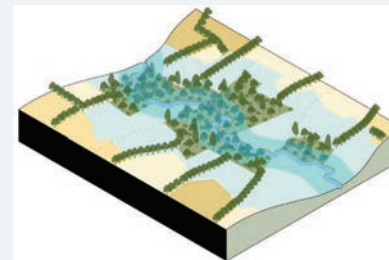
De hoogveengebieden zijn in verschillende fases ontgonnen. De oudste veenontginningen stammen uit de middeleeuwen en hadden een fijnmazige blokverkaveling (5). De jongere ontginningen vanaf de 19de eeuw zijn grootschaliger en kennen meer contrast tussen bosaanplant en grote open ruimtes (6). In de 20ste eeuw zijn veel gebieden (ruil) verkaveld. Ook deze landschappen kunnen zekere kwaliteiten bevatten, zoals de grote openheid en de laanstructuren langs wegen (7).

Beekdallandschap

1. Kleinschalig, half-transparant singel- en hooilandschap

2. Dichte beekdalbossen

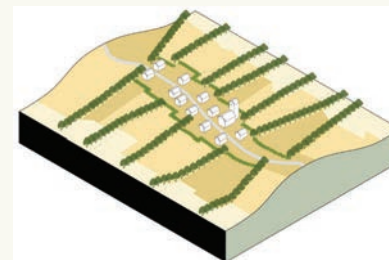

Dekzandlandschap

3. Zuidelijk hoevenlandschap: houtwallen rond bouwlanden

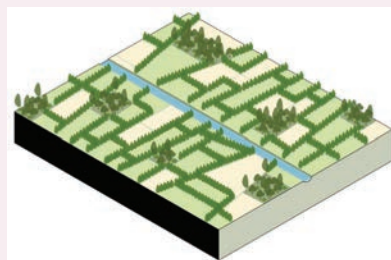

4. Noordelijke flanken: transparante landschapselementen rond bouwlanden

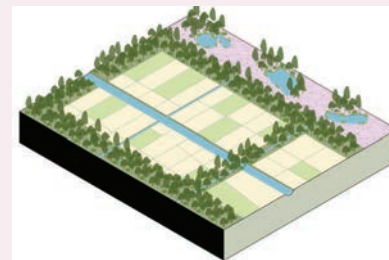

Veenontginningen

5. Oude veenontginningen: Kamertjeslandschap

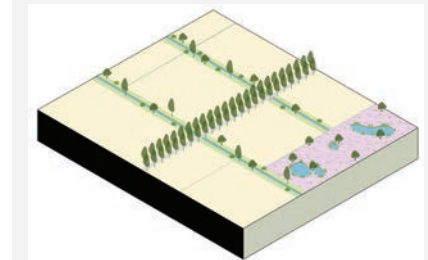

6. Lange veenontginningen: Blokbossen met open ruimtes

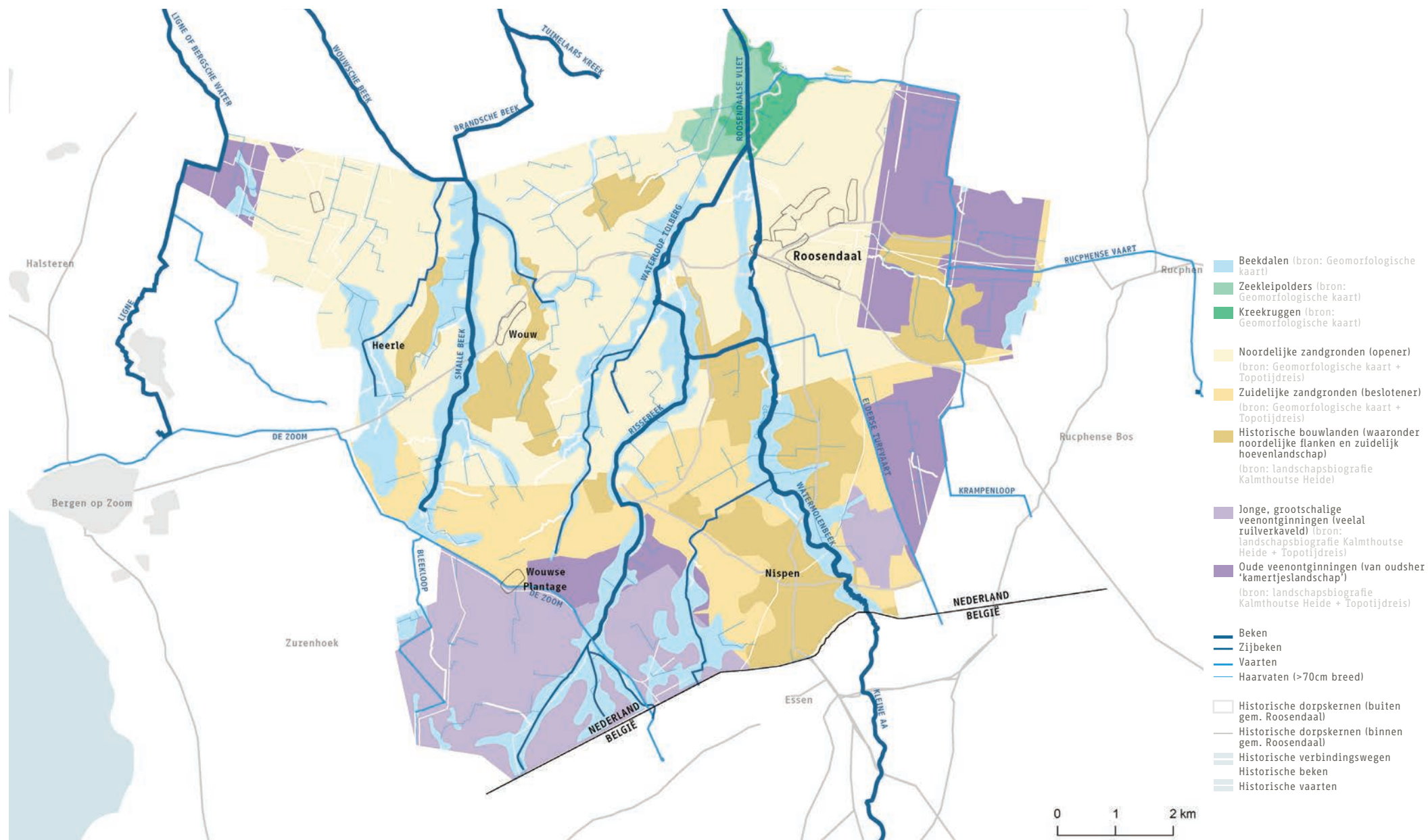

Ruilverkavelingslandschap

7. Grootschalig, rationeel, open ruimtes

Landschapseenhedenkaart

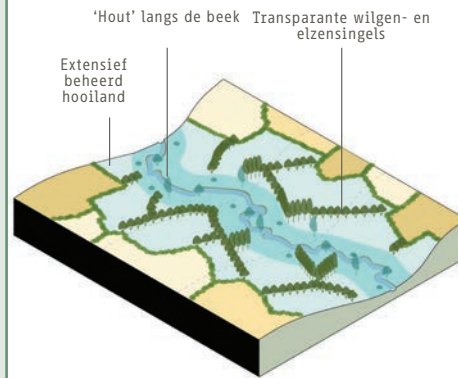
Mogelijke bouwstenen versterken landschapskarakteristieken

Kleinschalig singel- en hooilandlandschap

Locatie: overal in de beekdalen

Bouwstenen

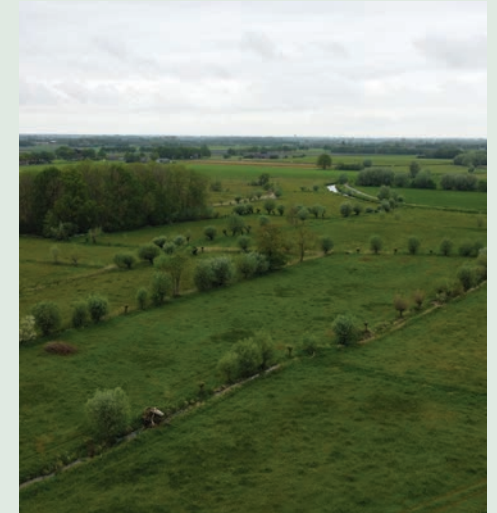

- Meer bos en bomen: 'hout langs de beek'
- Meer natuur: extensief beheerd hooiland langs beek
- Meer Groenblauwe dooradering: transparante elzen en wilgensingels

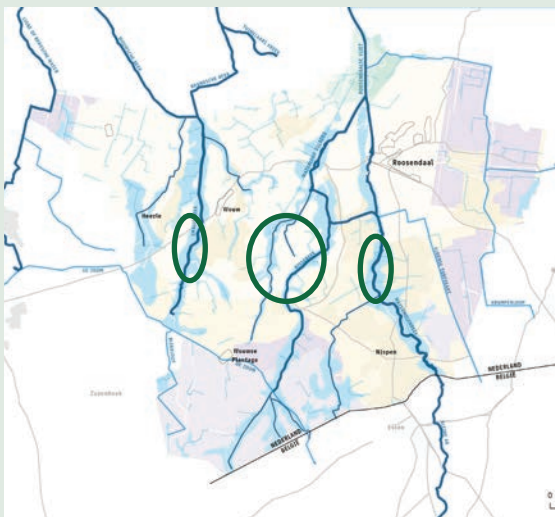
Voorbeeldlandschap vroeger: de Molenbeek in 1900

In 1900 is zijn de kernmerken van het beekdal duidelijk te herkennen in het landschap. Deze kenmerken dienen als bouwstenen voor het herinrichten van de beekdalen.

Voorbeeldlandschap nu: Molenbeek rond Nispenseweg

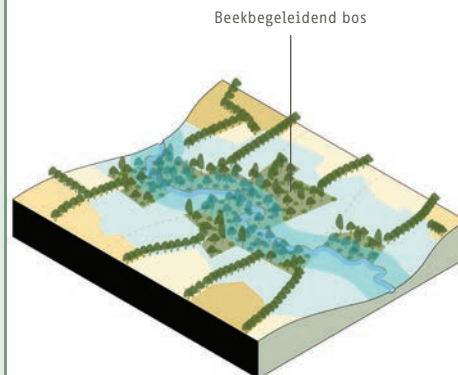
Rondom de Molenbeek zijn de transparante landschapselementen goed te herkennen in de vorm van rijen knotwilgen. Het landschap rondom de Molenbeek is een voorbeeld hoe de andere beekdalen zich ook kunnen ontwikkelen.

Beekdalbossen

Historische locaties: langs de Spuitendonkse Beek, Smallebeek, Molenbeek en Hainkbeek

Bouwstenen

- Meer bos, bomen en natuur: Bos langs de beek maakt het beekdal meer zichtbaar in het landschap.

Voorbeeldlandschap vroeger:

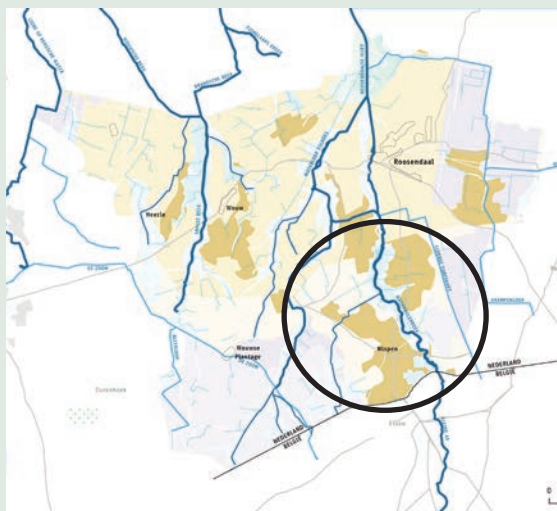
Beekbegeleidend bos rondom de Molenbeek in 1900

In 1900 waren er op een aantal plekken beekbegeleidende moerasbossen aanwezig langs de beken. De bossen zouden nieuwe ecologische stapstenen kunnen worden, water kunnen vasthouden en de herkenbaarheid van het beekdal kunnen versterken.

Voorbeeldlandschap nu:

Rondom de Rissebeek ten westen van de stad Roosendaal is er een smalle strook bebossing te zien rondom de beek.

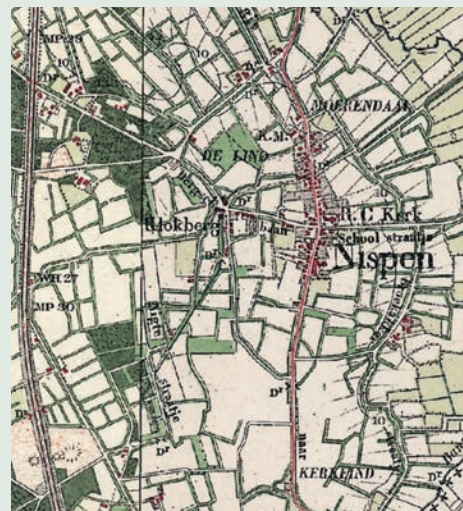
Zuidelijk hoevenlandschap

Locatie: hogere ruggen rond Nispen en Borteldonk

Bouwstenen

- Meer bos en bomen: Hakhoutbosjes
- Meer Groenblauwe dooradering: Gesloten landschapselementen omkaderen kavels. Bloemrijke akkerranden

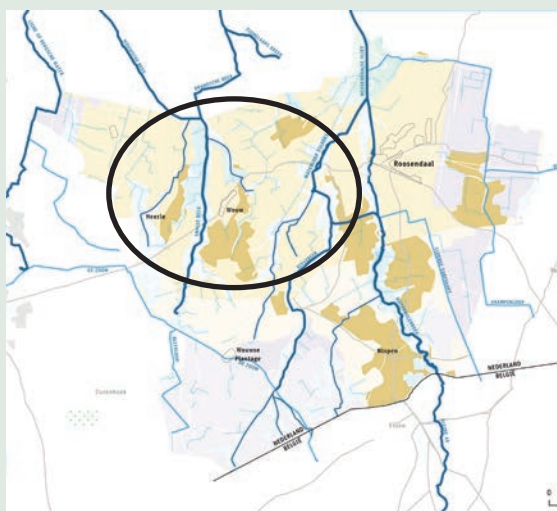
Voorbeeldlandschap vroeger: Dorpsrand Nispen in 1900

Het esdorp Nispen wordt in 1900 gekenmerkt door de gesloten landschapselementen zoals houtwallen en bomenrijen. Door deze landschapselementen wordt er een kleinschalig landschap ervaren.

Voorbeeldlandschap nu: Dorpsrand Nispen

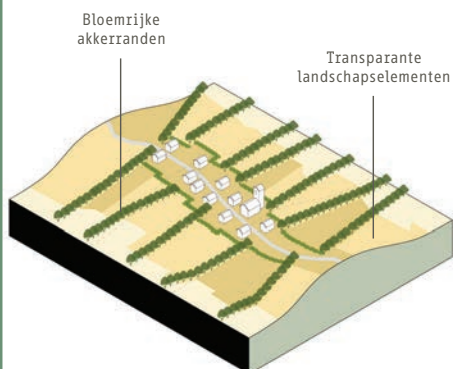
Omzoomde akkers aan de rand van het dorp Nispen zijn deels nog steeds te zien.

Noordelijke flanken

Locatie: hogere ruggen rond Wouw, Heerle en Vroenhout

Bouwstenen

- Meer Groenblauwe dooradering: Transparante landschapselementen in de vorm van populierenlaantjes of rijen knotwilgen. Bloemrijke akkerranden

Voorbeeldlandschap vroeger: Dorpsrand Wouw in 1900

De kaart van 1900 rondom Wouw laat het open landschap goed zien. Kavels zijn begrensd door open landschapselementen en sloten.

Voorbeeldlandschap nu: Dorpsrand Heerle

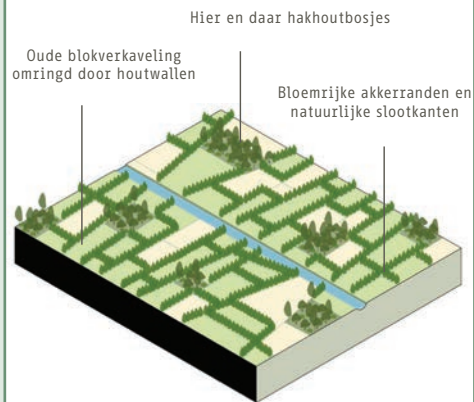
Open landschapselementen zoals wilgen rijen, accentueren de kavels terwijl het open landschap nog steeds te beleven is.

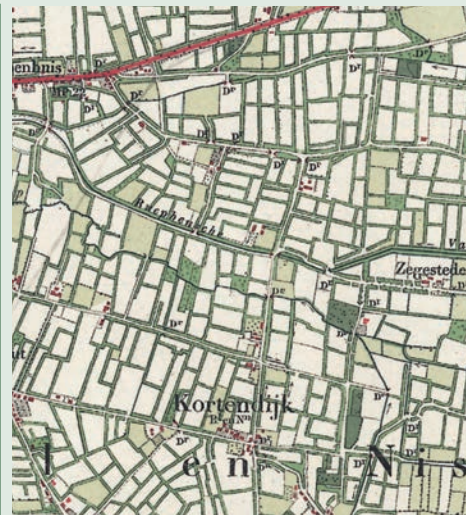
Oude veenontginningen

Historische locaties: rond Wouwe Plantage, ten (zuid-)oosten van de Roosendaal

Bouwstenen

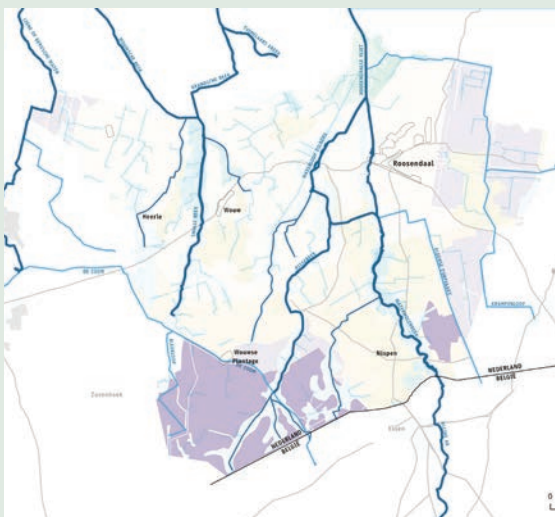
- Meer bos en bomen: hakhoutbosjes
- Meer groenblauwe dooradering: houtwallen om 'kamertjes', bloemrijke akkerranden en natuurlijke slootkanten.

Voorbeeldlandschap vroeger: Kamerlandschap Spiekestraat in 1900
De kaart laat de fijne structuur zien van de gesloten landschapselementen en kleine percelen.

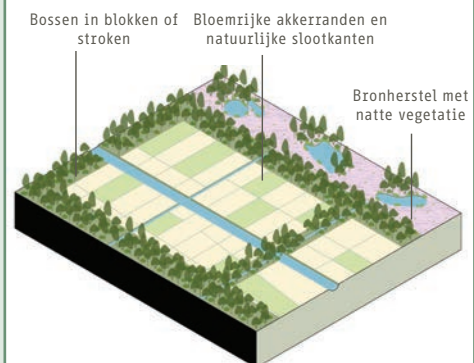
Voorbeeldlandschap nu: Boswachtersdreef
Het kleinschalige landschap is rondom de Boswachtersdreef nog te zien. Op vele andere locaties is het kleinschalige landschap verdwenen.

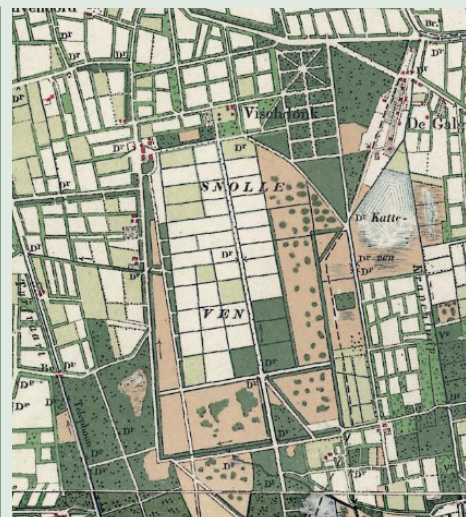
Jonge veenontginningen

Historische locaties:

Bouwstenen

- Meer bos en bomen: bos in stroken of blokken
- Meer Groenblauwe dooradering: bloemrijke akkerranden en natuurlijke slootkanten
- Meer natuur: bronherstel en natte vegetatie

Voorbeeldlandschap vroeger: Open kamers Katteven in 1900
Ook vond je in de jonge veenontginningen grote kamers omringd met bossen. Het Snolleven is bijvoorbeeld ontgonnen op deze manier.

Voorbeeldlandschap nu: Katteven en Snolleven
Het ontgonnen Snolleven en het Katteven zijn hier te zien als kamer in het landschap.

DENKRICHTINGEN

4. DENKRICHTINGEN

Denkrichtingen om het speelveld te verkennen

Om te onderzoeken hoe de bouwstenen in samenhang kunnen worden toegepast, zijn in het ontwerpproces twee denkrichtingen geformuleerd. Zo wordt duidelijk welke keuzes er zijn te maken. In een werksessie in juli 2024 is er met ambtelijk vertegenwoordigers van o.a. waterschap, gemeenten, provincie en terreinbeheerders gereflecteerd op de denk-

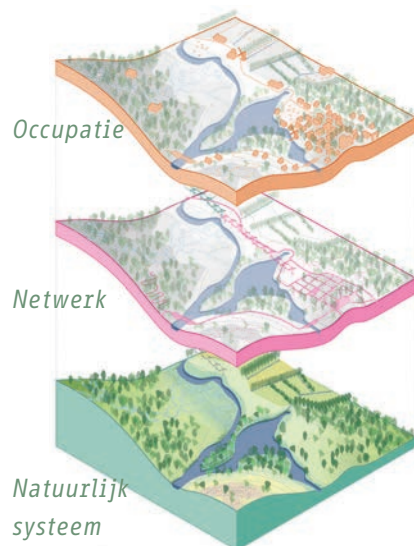
richtingen. De uitkomsten van deze reflectie zijn meegenomen in het handelingsperspectief. De volgende twee denkrichtingen zijn uitgewerkt:

- Denkrichting 1 gaat uit van de beekdalen als structuurdragers van het landschap, waarbij de vaarten worden gedempt om de stroming in de beekdalen te vergroten. Alle natuur-, bos- en landschapsontwikkeling vindt plaats binnen de

beekdalen. In deze richting is een sterke scheiding tussen landbouw en natuur.

- Denkrichting 2 gaat uit van breed systeemherstel met watersysteemmaatregelen en natuur-, bos- en landschapsontwikkeling in het hele stroomgebied en landschap.

Hieronder is overzichtelijk gemaakt zien waarin de richtingen verschillen. Op de volgende spread zijn de richtingen verbeeld.

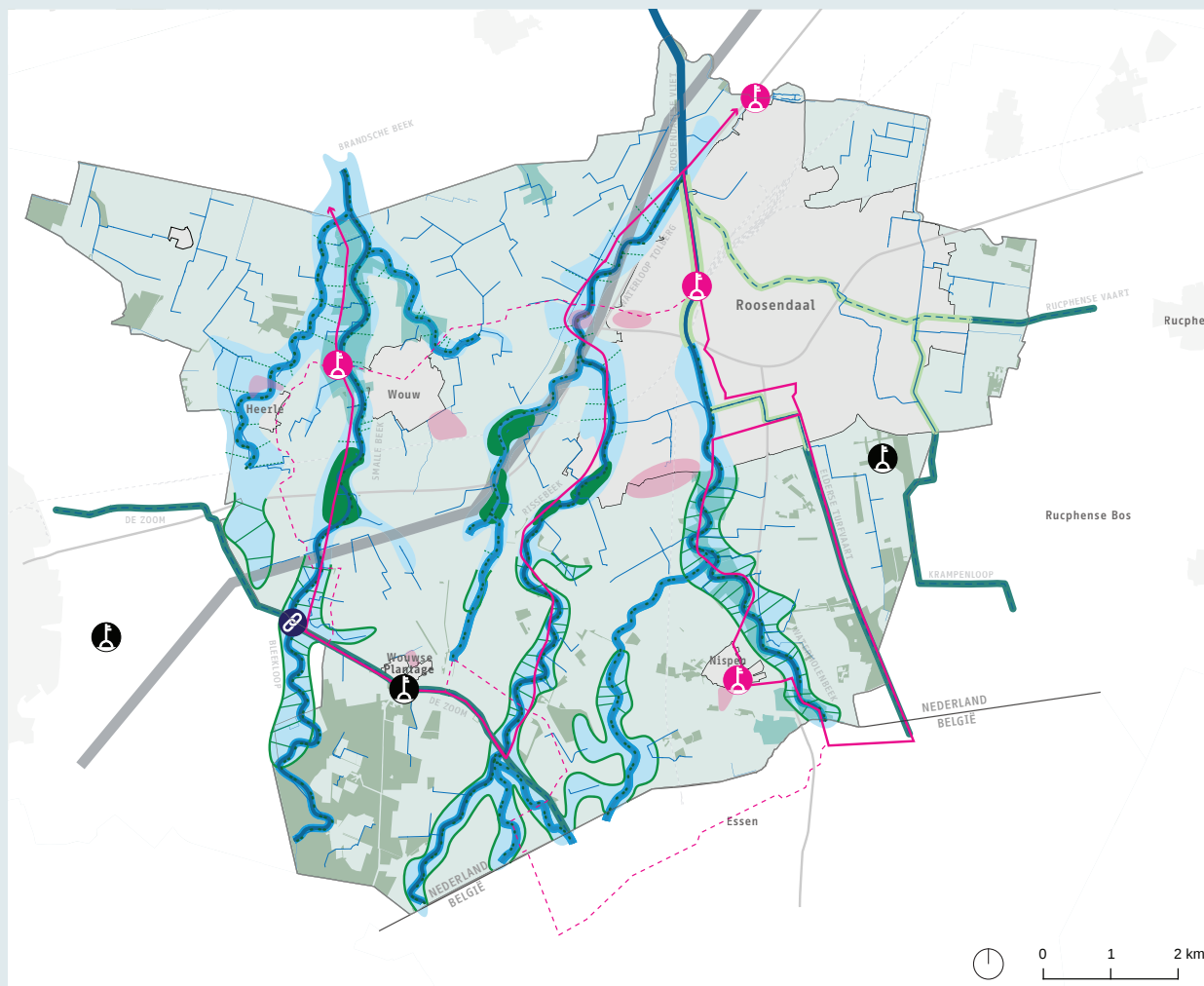

Denkrichting 1: ROBUUSTE BEEKDALEN Versterken beekdalen als structuurdragers

- **Landbouw** (flank-rug) vs. **natuur** (beekdalen)
- Nieuwe stad-land verbindingen concentreren op raakvlak Stad-Beekdal.
- Aanleg energie-infra aangrijpen voor beekdalherstel.
- Recreatieve verbindingen/ontwikkeling **concentreren** langs en door beekdalen.
- **Vaarten dempen en omleiden.**
- Afvoer rondom beken beperken: **zoneren via bufferzones langs beken.**
- Vol inzetten op natuurontwikkeling en landschapselementen **binnen beekdalen**

Denkrichting 2: BREED SYSTEEMHERSTEL In het hele landschap

- **Verweving** landbouw en natuur.
- Versterken groenblauwe dooradering en watersysteemherstel in hele gebied.
- Aanleg energie-infra aangrijpen voor breed landschapsherstel.
- Recreatie **spreiden** over gehele gebied, rekening houdend met natuurwaarden.
- **Andere verhouding vaarten-beken.**
- Bufferzones/ natuurvriendelijke oevers bij **beken+haarvaten.**
- Grondwaterontrekking **overal** minder.
- **10% groenblauwe dooradering hele landelijk gebied.**

Beekdal; water bergen	Hoofdbeek; meanderen, meer ruimte voor de beek	Groen in stad; locatie historische vaart accentueren, stadsbeken vergroenen, beleving versterken
Hooilanden; benadrukken met graslanden en landschapselementen	Zijbeek; menaderen, water vasthouden en bergen	Recreatieve routes
Beekbegeleidend bos	Haarvaten; water langer vasthouden	Rondje beken en krekken (bestaand)
Groene omkadering beekdal	Vaarten; dempen	Huidige natuurpoorten
Beekbegeleidende beplanting	Bleekloop & Smalle Beek; verbinding herstellen	Nieuwe natuurpoorten
Transparante landschapselementen	Zone extensieve landbouw (100m)	Pijpleiding; gronden als aanleiding gebruiken voor toevoegen landschapselementen
Houtwallen		Stedelijke ontwikkellocatie
Bomenrij rondom vaart		

Denkrichting 1: Robuuste beekdalen*

Toegepaste bouwstenen/uitgangspunten:

WATERSYSTEEMHERSTEL

Focus op directe omgeving KRW-waterruimten, functiezonering rondom beek volgt peil, vaarten dempen.

VERSTERKING

LANDSCHAPSKARAKTERISTIEKEN

Groenblauwe dooradering, natuurbeleving en bossenstrategie concentreren in beekdalen.

PERSPECTIEF LANDBOUW

Sterke scheiding landbouw-natuur (toplandbouwgronden zonder beperkingen vs. sterk beperkte extensieve gebieden).

Reflectie op denkrichting 1 bij werksessie (juli '24)

- Er zijn vragen over de haalbaarheid en betaalbaarheid.
- Al het water in de vaarten dempen is te rigoureu.
- Beekherstel wordt gezien als eerste stap in watersysteemherstel, niet als een eindbeeld. Er is meer nodig.
- Duidelijk zichtbaar maken landschapskarakteristieken beekdalen wordt als eerste stap in het versterken van de landschapsbeleving gezien.
- Scheiding landbouw-natuur zit herstel natuurlijk systeem in de weg.

* De beelden op deze pagina's geven een tussenstand in het proces weer. Cartografische en inhoudelijke aanpassingen n.a.v. deze tussenstand zijn meegenomen in het handelingsperspectief (H5).

Denkrichting 2: Breed systeemherstel*

Toegepaste bouwstenen/uitgangspunten:

WATERSYSTEEMHERSTEL

Watersysteemmaatregelen in hele stroomgebied, vaarten andere functie.

VERSTERKING

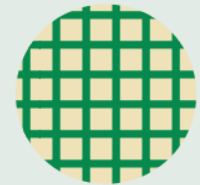
LANDSCHAPSKARAKTERISTIEKEN

Spreading green-blue dooradering, nature experience and forest strategy over the whole landscape.

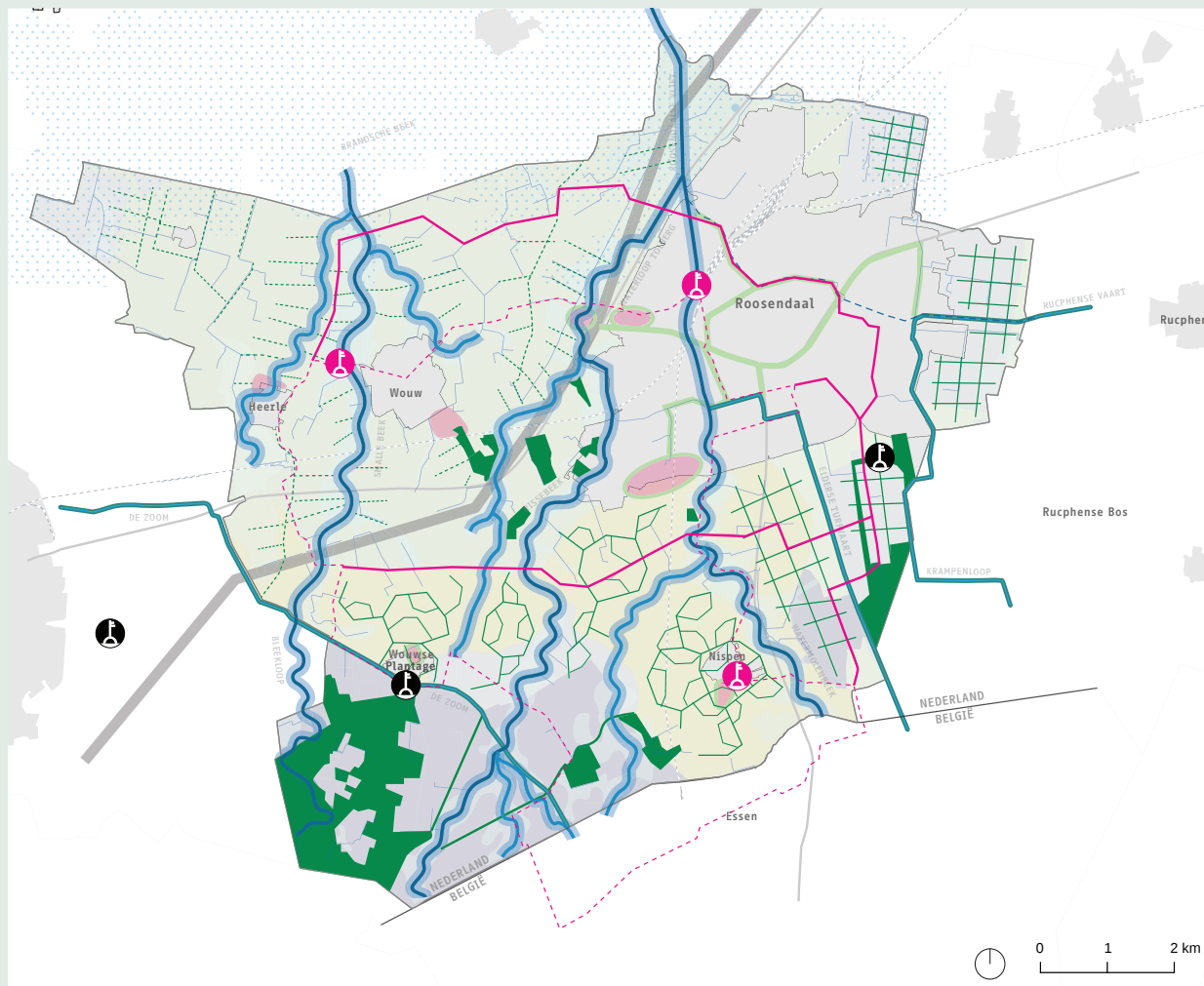
PERSPECTIEF LANDBOUW

Verweving landbouw-natuur.

Reflectie op denkrichting 2 bij werksessie (juli '24)

- Over het algemeen wordt dit beeld als lange termijnperspectief gezien richting de toekomst.
- Er zijn vragen over de haalbaarheid en betaalbaarheid van het landschapsbreed toevoegen van groenblauwe dooradering. Bovendien gaat de zichtbaarheid van de beekdalen in deze variant verloren.
- Verweving landbouw en natuur is positief ervaren, zo kan ook de natuurverbinding tussen Brabantse Wal en Rucphense bos tot stand komen.

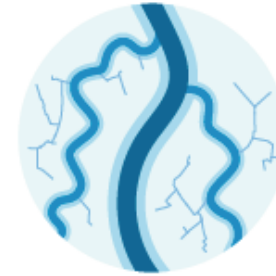

Beekdal; meer ruimte voor de beek	Bos	Recreatieve routes
Hoofdbeek; meanderen	Transparante landschapselementen	Rondje beken en krekens (bestaand)
Zijbeek; meanderen, water vasthouden en bergen	Houtwallen	Huidige natuurpoorten
Haarvaten	Bomenrij rondom gedempte vaart	Nieuwe natuurpoorten
Vaarten; behouden	Groene aders in de stad	Pijpleiding; gronden als aanleiding gebruiken voor toevoegen van landschapselementen
	Stedelijke ontwikkellocatie	Noordelijke zandgronden
		Zuidelijke zandgronden
		Longe veenontginningen
		Oude veenontginningen

RUIMTELIJK PERSPECTIEF

5. RUIMTELIJK PERSPECTIEF

Van denkrichtingen naar hoofdkeuzes

De denkrichtingen hebben laten zien dat een breed systeemherstel op de lange termijn de enige manier is waarop verschillende opgaven integraal kunnen worden aangepakt. De twee denkrichtingen sluiten elkaar op onderdelen niet uit. Sommige maatregelen kunnen bijvoorbeeld eerst worden uitgevoerd in de beekdalen, omdat hier veel ontwikkelingen gaande zijn. Het ruimtelijk perspectief is een stip op de horizon, die als basis dient voor verdere gesprekken over de precieze toepassing ervan op specifieke locaties, prioritering en fasering. Het hoeft dus niet voor de volle honderd procent morgen al te zijn uitgevoerd. Wel geeft het richting aan de manier waarop Roosendaal omgaat met de verschillende opgaven die nu en de komende jaren gaan spelen in het landelijk gebied. Voor de 'Roosendaalse aanpak' zijn zes hoofdkeuzes gemaakt, beschreven en globaal verbeeld op kaart. Deze volgen uit de analyse van opgaven, de bouwstenen en de reflectie op de denkrichtingen. De hoofdkeuzes zijn:

Hoofdkeuze 1

Pak waterkwantiteit en -kwaliteitsopgaven aan via een brede stroomgebiedsbenadering: van bodem tot bron, tot beek

We kijken voortaan niet langer alleen naar de beekdalen als de plek waar we onze waterkwaliteit- en kwantiteitsproblemen oplossen. Voor elke component in het watersysteem, van bodem, tot bron, tot beek zijn maatregelen nodig om ervoor te zorgen dat droogte en natheid minder impact hebben op de bebouwde omgeving, natuur en agrariërs en dat de waterkwaliteit verbetert:

- Bodem: vochtgehalte toplaag vergroten (overall) en peilgestuurde drainage (flanken) en verminderen mestuitspoeling en gewasbeschermingsmiddelengebruik.
- Vennen en bronnen: watermotor op gang brengen door drainage te verminderen. Uitspoeling nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen voorkomen.
- Vaarten: omleiden richting beken en gebruiken als noodoverloop, draine-

rende werking verminderen.

- Haarvaten en lokale laagten: water vasthouden via stuwen, drempe(s) (flanken), verondiepen en vegetatie (beekdalen). In lokale laagten periodiek water op maaiveld laten staan. Uitspoeling nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen voorkomen.
- Bovenlopen: herprofiëren, water vasthouden via natuurlijke oplossingen. Hydromorfologie op orde brengen ten behoeve van flora en fauna, en vervuiling van het beekwater voorkomen. Natuurlijke afvoerdynamiek bevorderen door vaarten anders in te richten. Beschaduwung langs de beek toevoegen.
- Hoofdbeken: herprofiëren, water bergen en vasthouden via natuurlijke oplossingen. Hydromorfologie op orde brengen ten behoeve van flora en fauna, en vervuiling van het beekwater voorkomen. Natuurlijke afvoerdynamiek bevorderen door vaarten anders in te richten. Beschaduwung langs de beek toevoegen.

Draineren werking vaarten verminderen

Bijvoorbeeld door het plaatsen van meer stuwen in de Zoom.

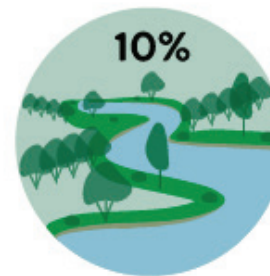
Natuurlijke oevers en vegetatie in de beekdalen

Kasteel van Wouw

Verondiepen en hermeanderen van de bedding

Hermeanderen en beekherstel natuurpark de Vloeiweide in Breda (Wissers Ploegmakers)

natuurlijk, Keelven Someren

Hoofdkeuze 2

Laat water- en bodemomstandigheden de kaders bepalen voor de landbouw

Het is echt nodig de kaders van het handelingsperspectief Water en Bodem Sturend (WABOS) toe te passen. In dit landschap zijn de beekdalen sterk gedefinieerd, en kan de ontwikkelrichting van het handelingsperspectief sturend gevolgd worden. Wat dit landschap bijzonder maakt ten opzichte van de hoofdindeling beekdal-flank-rug, is het voorkomen van oude bouwlanden en veenontginningen.

Bij de **oude bouwlanden** (zuidelijk hoevenlandschap en noordelijke flanken) is er sprake van een pluggenbodem met veel organische stof. Deze gronden liggen vaak op ruggen, maar er liggen bodems met een relatief goed vochtleverend vermogen. Hier zou gestuurd kunnen worden op akkerbouwgewassen voor menselijke consumptie. Vaak zijn het gebieden die ook vanuit cultuurhistorisch oogpunt sterk met de dorpen verbonden zijn.

De **veenontginningen** liggen op plekken in het landschap waar vroeger veel kwel voorkwam (niet altijd overeenkomend met de WABOS indeling 'flanken' en 'ruggen'). Het wel of niet voorkomen van kwel kan richtlijnen meegeven

Grondgebonden veldboonproductie

Drainage verminderen, herstel vennen in kwelgebieden
bron: Someren Natuurlijk, Keelven Someren

voor hoe om te gaan met drainage. Van nature kwel? Drainage verminderen. Van nature infiltratie? Vooral inzetten op verbeteren bodemkwaliteit. Veel van de veenontginningen zien we terug als lokale laagten op de hogere gronden. Hier liggen kansen om water langer te laten staan.

Hoofdkeuze 3

Vergroot de landschapsbeleving en het oppervlakte bos en natuur door de landschapskarakteristieken te versterken

Bij het vergroten van de oppervlakte bos, natuur en groenblauwe dooradering moeten we vooral kijken naar de kansen die er zijn om daarmee de landschapskarakteristieken te versterken:

- In de beekdalen: beekbegeleidende bossen (op historisch logische locaties), 'hout' langs de beek, extensieve hooilanden en transparante wilgen- en elzensingels.
- Op de hogere, zuidelijkere zandgronden: houtwallen en hakhoutbosjes ontwikkelen met bloemrijke akkerranden rondom de akkers. Op de noordelijke flanken: meer transparante landschapselementen als laantjes en singels aanplanten.
- In de veenontginningen: het terugbrengen van het 'kamertjeslandschap' (oude ontginningen) of het 'blokkenlandschap' (jonge veenontginningen) en bronherstel realiseren met natte vegetaties.
- In de nog gave ruilverkavelingslandschappen: inzetten op behoud openheid, maar ook herstel wegbeplanting en natuurlijke slootkanten.

wilgen en elzensingels
bron: Stichting Landschapsbeheer Gelderland

Bloemrijke akkerranden Nispen
bron: Landbouw en Voedsel Brabant

Bronherstel met natte vegetatie zoals nat schraalland
bron: Natuurkennis.nl

Hoofdkeuze 4

Ontwikkel een samenhangende groenstructuur in de stad, waarvoor losse parken, (verdwenen) beken en vaarten en kloostertuinen als basis dienen

De Roosendaalse parkenvisie biedt een goede basis, maar om een robuust, verbonden, binnenstedelijk, groen raamwerk te creëren, is meer nodig. De huidige parken en groenstructuur kunnen dienen als fundament voor een groen netwerk, waardoor mensen zich vrij kunnen bewegen.

Verdwenen beken en gedempte vaarten kunnen worden hersteld om de losse groenstructuren te verbinden. Ook kloostertuinen kunnen hierin een rol spelen. Deze waterstructuren kunnen een raamwerk vormen waarlangs mensen via wandel- en fietspaden de stad kunnen verlaten richting het buitengebied. Dit vraagt echter om een minder prominente rol voor de auto. De herstelde beken en vaarten kunnen als natuurlijke structuren diep de stad in reiken.

Park Vrouwenhof

Stadstuin van Hasselt
Bron: Provincie Noord-Brabant

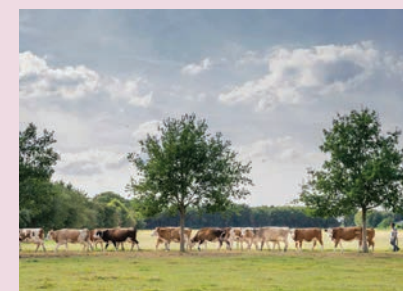
Hoofdkeuze 5

Verminder de druk op natuurgebieden door recreatieve verbindingen vanuit de stad naar het landschap en dorpsommetjes, in balans met de nieuwe natuurwaarden

Een aantrekkelijk, toegankelijk landschap direct rondom steden en dorpen is de beste remedie tegen recreatieve overdruk op de omliggende natuurgebieden. Zeker op de plekken waar ook landschappelijke verbindingen en bestaande infrastructuur liggen, moet vol worden ingezet op het vergroten van de toegankelijkheid van het landschap. Dit betekent: zandpaden herstellen, wandelommetjes maken, doorgaande recreatieve fietspaden aanleggen, juist ook vanuit de bestaande natuurgebieden zodat ook daar meer alternatieven ontstaan. Maar ook: een interessanter landschap maken met bloemrijke bermen, landschapselementen en voldoende afwisseling. Naast de stads- en dorpsranden kan sterker worden ingezet op het toegankelijk en aantrekkelijk maken van (cultuurhistorische) trekkers zoals delen van het bekenlandschap van de Molen- en Rissebeek (op veilige afstand van de Brabantse Wal en het Rucphense Bos), de brongebieden van het Katteven en de omgeving van het kasteel van Wouw.

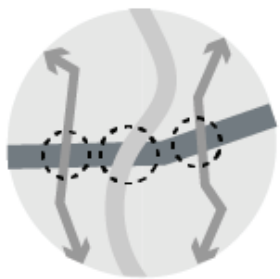
Pad langs een houtwal Bron: Boer doet leven

Aantrekkelijk landschap met extensieve veehouderij bron: Boer doet leven

Stadsrand bij de Molenbeek

Hoofdkeuze 6

Gebruik de aanleglocaties voor energie-infrastructuur als ontwikkellocaties het herstel van landschappelijke structuren, die de landschapskarakteristieken versterken.

De aanleg van energie-infrastructuur doorsnijdt bestaande ecologische, hydrologische en landschappelijke structuren, ook als die in de loop van de vorige eeuw zijn verdwenen. De aanleg biedt kansen voor het herstel hiervan, aangezien er een werkstrook wordt gemaakt die toegankelijk is voor zwaar materieel. Het ideaal zou moeten zijn dat de lijn op zichzelf niet als een doorlopende structuur in het landschap wordt benadrukt, maar dat de structuren die door de lijn worden doorsneden op de lijn zelf met elkaar worden verbonden. Geen doorgaande bloemenweide met hekken eromheen dus, maar het doortrekken van waterlopen, het aanplanten van landschapselementen (in samenhang met vereisten energienetwerk) en het doortrekken van recreatieve structuren. Waar echt waardevolle structuren blijvend worden aangetast, moet ingezet worden op ruime compensatie direct grenzend aan de doorsnijding.

Aanleg pijpleiding

Aanplan van landschapselementen

HOOFDKEUZE 01
Pak waterkwantiteit en -kwaliteitsopgaven aan via een brede stroomgebiedsbenadering: van bodem tot bron, tot beek.

- **Hoofdbeek:** herprofilen, water bergen en vasthouden via natuurlijke oplossingen. Hydromorfologie op orde brengen ten behoeve van flora en fauna, en vervuiling van het beekwater voorkomen. Natuurlijke afvoerdynamiek bevorderen door vaarten anders in te richten. Beschaduwung langs de beek toevoegen.
- **Bovenlopen:** herprofilen, water vasthouden via natuurlijke oplossingen. Hydromorfologie op orde brengen ten behoeve van flora en fauna, en vervuiling van het beekwater voorkomen. Natuurlijke afvoerdynamiek bevorderen door vaarten anders in te richten. Beschaduwung langs de beek toevoegen.
- **Haarvaten:** water vasthouden via stuwen, drempels, verondiepen en vegetatie. Voorkomen uitspoeling.
- **Lokale laagtes:** benutten voor water vasthouden, periodiek water op maaiveld laten staan.
- **Vaarten:** water omleiden richting bekensysteem, omvormen tot noodoverloop, drainage verminderen, lanen accentueren de vaarten in het landschap.
- **Brongebieden:** herstellen watermotor door verminderen drainage.

HOOFDKEUZE 02
Laat water- en bodemomstandigheden de kaders bepalen voor de landbouw.

- **Beekdalen:** overwegend extensivering grondgebruik, gericht op hogere grondwaterstanden en verminderen uit- en afspoeling nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen. Gewaskeuze hierop aanpassen
- **Flanken zandgronden:** hoogproductieve, duurzame landbouw
- **Ruggen zandgronden:** overwegend extensivering grondgebruik, voorkomen nutriënten-uitspoeling en gewasbeschermingsmiddelen, minder beregening en meer inzijging
- **Oude bouwlanden:** inzetten op gezonde bodems met akkerbouw voor menselijke consumptie.
- **Veenontginningen:** in kwelzones inzetten op landbouw onder nattere omstandigheden. In infiltratiezones inzetten op het verbeteren van de bodemkwaliteit. Lokale laagten inzetten voor water vasthouden.

10% HOOFDKEUZE 03
Vergroot de landschapsbeleving en het oppervlakte bos en natuur door de landschapskarakteristieken te versterken.

- **Beekdal:** transparante landschapselementen en beekgeleidende beplanting
- **Noordelijke zandgronden:** toevoegen half-open landschapselementen; historisch landschap zichtbaar maken.
- **Zuidelijke zandgronden:** toevoegen van gesloten landschapselementen; historisch landschap zichtbaar maken.
- **Historische bouwlanden:** bloemrijke akkerranden en omzoming met houtwallen.
- **Lange veenontginningen:** kleinschalig kamerlandschap met veel landschapselementen, herstel van brongebieden.
- **Oude veenontginningen:** grootschalig kamerlandschap met ruimte voor landbouw, herstel van brongebieden.
- **Bestaand bos.**
- **Zoekgebied bos:** historische (beekbegeleidende) bosstructuren herstellen, vertraging van afstroom water vóór het stedelijk gebied, stapstenen Brabantse Wal-Visdonk.
- **Groene verbingszone Brabantse Wal-Rucphense Bos met beekdalen en herstel brongebieden als stapstenen.**

HOOFDKEUZE 04
Ontwikkel een samenhangende groenstructuur in de stad, waarvoor losse parken, (verdwenen) beken en vaarten en kerken/kloostertuinen als basis dienen

- **Stadspark:** stadsparken als basis van de samenhangende groenstructuur
- **Stedelijke groenstructuur:** versterken, parken verbinden via (verdwenen) beken en vaarten
- **Groen rond kerken/ (voormalige) kloostertuinen:** uitbouwen tot basis van de samenhangende groenstructuur.

HOOFDKEUZE 05
Verminder de druk op natuurgebieden middels recreatieve verbindingen vanuit de stad naar het landschap en dorpsommetjes, in balans met de nieuwe natuurwaarden

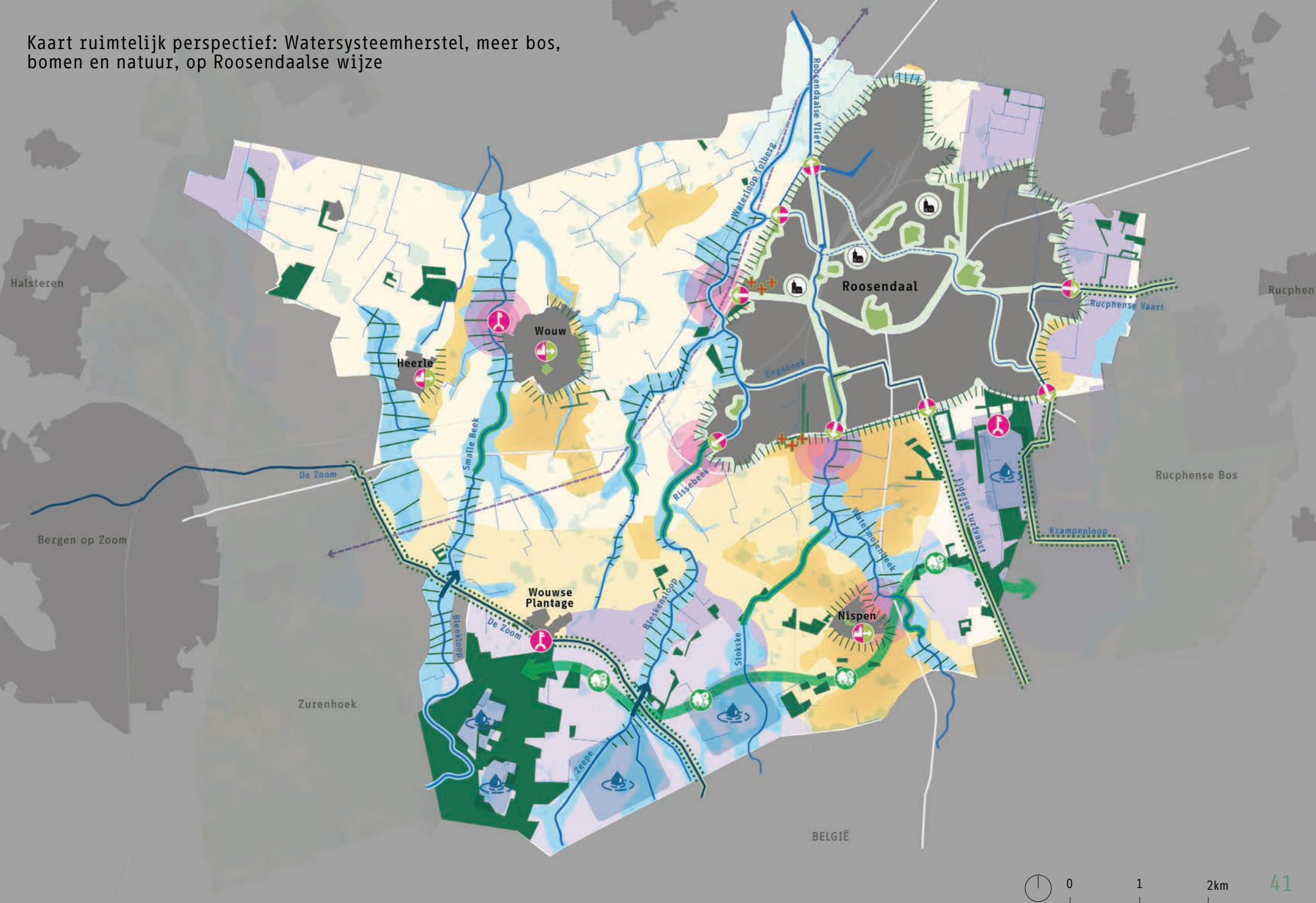
- **Natuurpoort:** bestaande natuurpoort dient als entree van Visdonk en de Brabantse Wal.
- **Recreatieve ontwikkeling:** inzetten op recreatieontwikkeling rondom stad en dorpen, om druk op natuur te verminderen.
- **Groene stadsrand:** zorg voor goede overgangen stad-land met groene kwaliteiten. Bijvoorbeeld door aanplant van landschapselementen of de aanleg van 'buffer-groen'.
- **Stedelijke /dorpse ontwikkellocatie:** groene kwaliteiten toevoegen aan de ontwikkellocaties zelf, maar ook bouwen aan het groene landschap rondom.
- **Connectie stad/dorp-ommeland:** Maak een duidelijke route of andersoortige connectie tussen het centrum van een kern en het omringende landschap.

HOOFDKEUZE 06
Aanleglocaties voor energie-infrastructuur gebruiken voor herstel landschappelijke structuren.

- **Pijpleiding:** aanleglocaties na aanleg inzetten voor herstel landschappelijke structuren.

Kaart ruimtelijk perspectief: Watersysteemherstel, meer bos, bomen en natuur, op Roosendaalse wijze

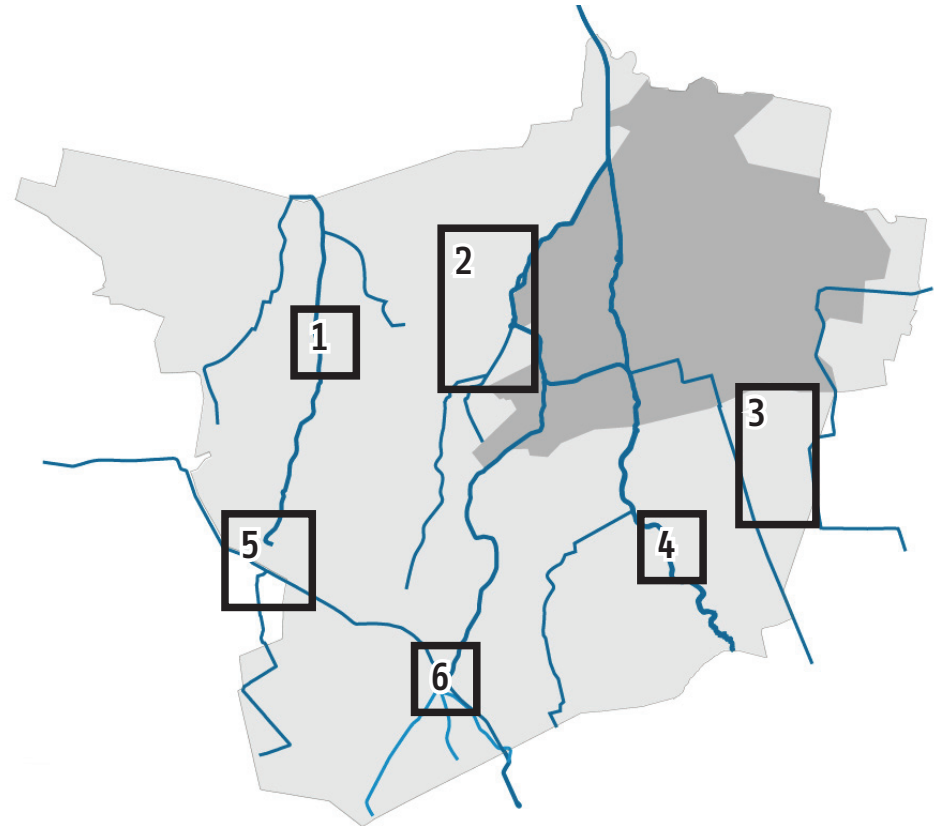
KANSEN PER DEELGEBIED

6. KANSEN PER DEELGEBIED

Wat kan het handelingsperspectief betekenen in detail?

In dit hoofdstuk komen zes verschillende deelgebieden langs. Per deelgebied is aangegeven wat de huidige situatie is, wat het handelingsperspectief voor dit gebied is, en is via een schets inzichtelijk gemaakt wat het handelingsperspectief voor dit deelgebied kan betekenen. Dit is gedaan voor de volgende deelgebieden:

1. Kasteel Wouw e.o., vanwege de kansen om dorp en beekdallandschap beter te verweven.
2. Rissebeek stadsrand, vanwege de kansen voor beekbegeleidend bos en recreatieve ontwikkeling in de stadsrand.
3. Zandige kop Smalleven/Katteven, vanwege de kansen voor bronherstel in een gebied met recreatie potentie dichtbij de stad.
4. Molenbeek: omgeving Kazerneterrein, vanwege de nieuwe ontwikkelingen rond de komst van het kazerneterrein.
5. Bleekloop, vanwege de kansen voor watersysteemherstel.
6. Zeepe en Bieskensloop, vanwege de kansen voor bronherstel.

1. Kasteel Wouw e.o.

Het kasteel van Wouw is gelegen in een beekdal, en het kasteel zelf is een aantal jaar geleden al terug zichtbaar gemaakt. Hier liggen kansen om:

- De hoofdbeek te herprofilieren en ruimte te maken voor waterberging (hoofdkeuze 1).
- Daaraan koppelen het extensiveren van het grondgebruik en aanpassen van de gewaskeuze (hoofdkeuze 2).
- De landschapsbeleving van het beekdal te vergroten door passende groenblauwe dooradering toe te voegen in het beekdal (hoofdkeuze 3).
- De druk op natuurgebieden te verminderen door meer recreatieve verbindingen vanuit Wouw naar het beekdallandschap en kasteel te maken (bij hoofdkeuze 5).

Achtergrondinformatie

Locatie uitsnede

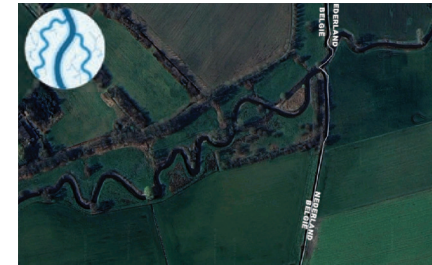
Uitsnede handelingsperspectief

Huidige situatie Bron dronebeeld: Albert Speelman 2023

Meer wandelroutes/ dorpsommetjes referentie: Kerkepad, gemeente Tilburg

Beek meer ruimte geven en laten meanderen referentie: Kleine Aa, GoogleMaps

Landschapsbeleving vergroten door passende Groenblauwe dooradering bron: Harry Cock

Inspiratiebeeld

2 Rissebeek noordelijk deel

De Rissebeek aan de westelijke stadsrand van Roosendaal is in het verleden al een paar keer geherprofileerd. Afgezien van de loop zelf is het beekdal nauwelijks zichtbaar. Hier liggen kansen om:

- De hoofdbeek te herprofilen en ruimte te maken voor waterberging (hoofdkeuze 1).
- De landschapsbeleving van het beekdal te vergroten door passende groenblauwe dooradering toe te voegen (hoofdkeuze 3).
- De druk op natuurgebieden te verminderen door recreatieve verbindingen en voorzieningen dichtbij de stad te ontwikkelen (hoofdkeuze 5).
- De aanleglocatie van de pijpleiding te laten aansluiten op omringende landschappelijke structuren (hoofdkeuze 6)

Achtergrondinformatie

Locatie uitsnede

Uitsnede handelingsperspectief

Huidige situatie

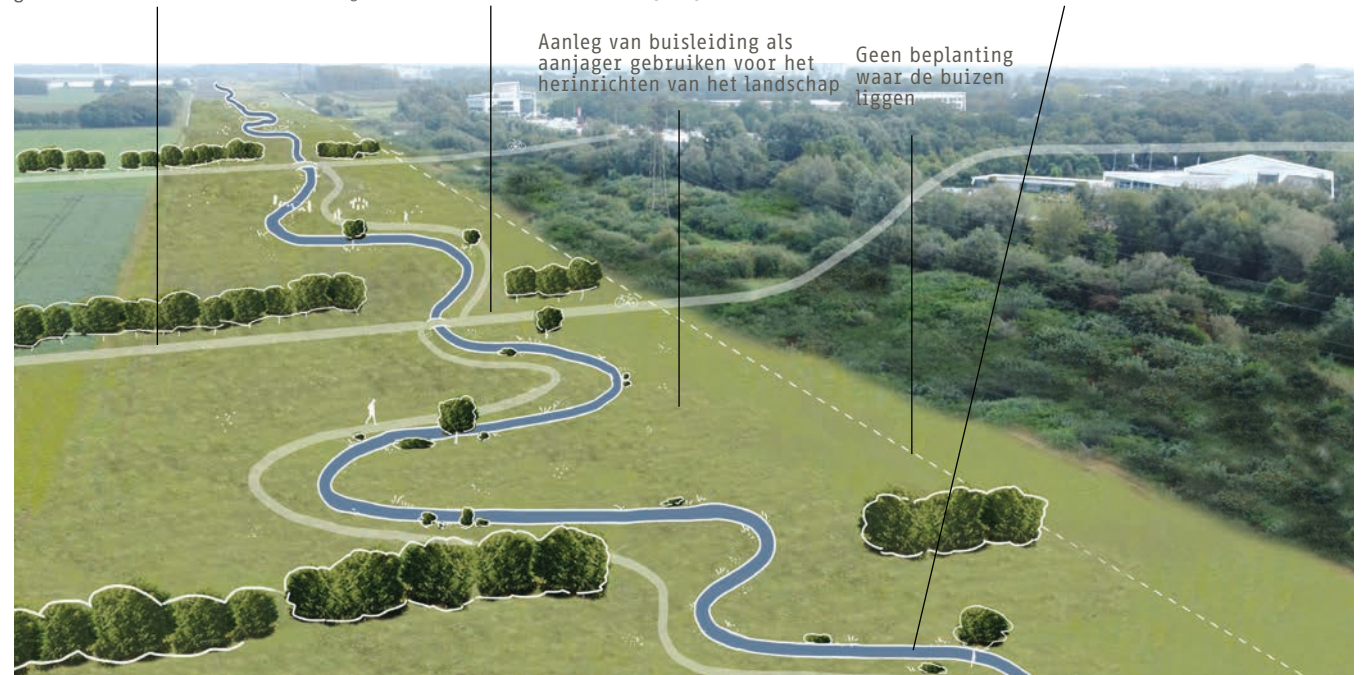
Transparante landschapselementen toevoegen aan het beekdal bron: Bossenstrategie Cra

Recreatie in het beekdal referentie: Speelplek Daveren, Victorien Koningsberger

Meander terugbrengen en meer ruimte voor de beek referentie: Dommelpad, Brjon Snelders

Inspiratiebeeld

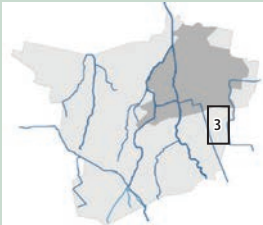
3. Zandige kop Smalleven/Katteven

Dit gebied was vroeger een brongebied, een vochtig heidegebied waar water langzaam het landschap insijpelde. In de 19de eeuw is het drooggelegd en strakgetrokken. Hier liggen kansen om:

- De drainage in het gebied te verminderen om zo het brongebied deels te herstellen (hoofdkeuze 1)
- De landbouw in het brongebied in te richten op de nieuwe bodem en wateromstandigheden (hoofdkeuze 2)
- Het onderscheid tussen brongebieden en de oudere veenontginningen zichtbaarder te maken d.m.v. gebiedsspecifieke groenblauwe dooradering (hoofdkeuze 3)
- Het gebied recreatief verder te ontwikkelen als alternatief voor de grotere natuurgebieden (hoofdkeuze 5)

Achtergrondinformatie

Locatie uitsnede

Uitsnede handelingsperspectief

Huidige situatie

Kamertjeslandship herstellen in oude veenontginningen referentie: Maasheggen

Extensiever landgebruik dat past bij natuurlijke omstandigheden bron: Bossenstrategie Cra

Kattenven herstellen referentie: De Brand, Tilburg

Inspiratiebeeld

4 Molenbeek: omgeving kazerneterrein

Dit gebied ligt op de overgang van rug naar beekdal, op een plek waar nieuwe voorzieningen voor de commando's zijn voorzien. Hier liggen kansen om:

- De kenmerken van het beekdallandschap (halfopen, transparante landschapselementen) en landschap van de oude ontginningen (kamertjeslandschap) te versterken d.m.v. Groenblauwe dooradering (hoofdkeuze 2).
- Een recreatieve verbinding vanuit Nispen naar dit nieuwe landschap aan te leggen (hoofdkeuze 5).
- Nieuwe 'rode' ontwikkelingen, zoals het nieuwe kazerneterrein, zo groen mogelijk in te passen, en groene kwaliteiten toe te laten voegen aan het landschap (hoofdkeuze 5).

Achtergrondinformatie

Locatie uitsnede

Uitsnede handelingsperspectief

Huidige situatie

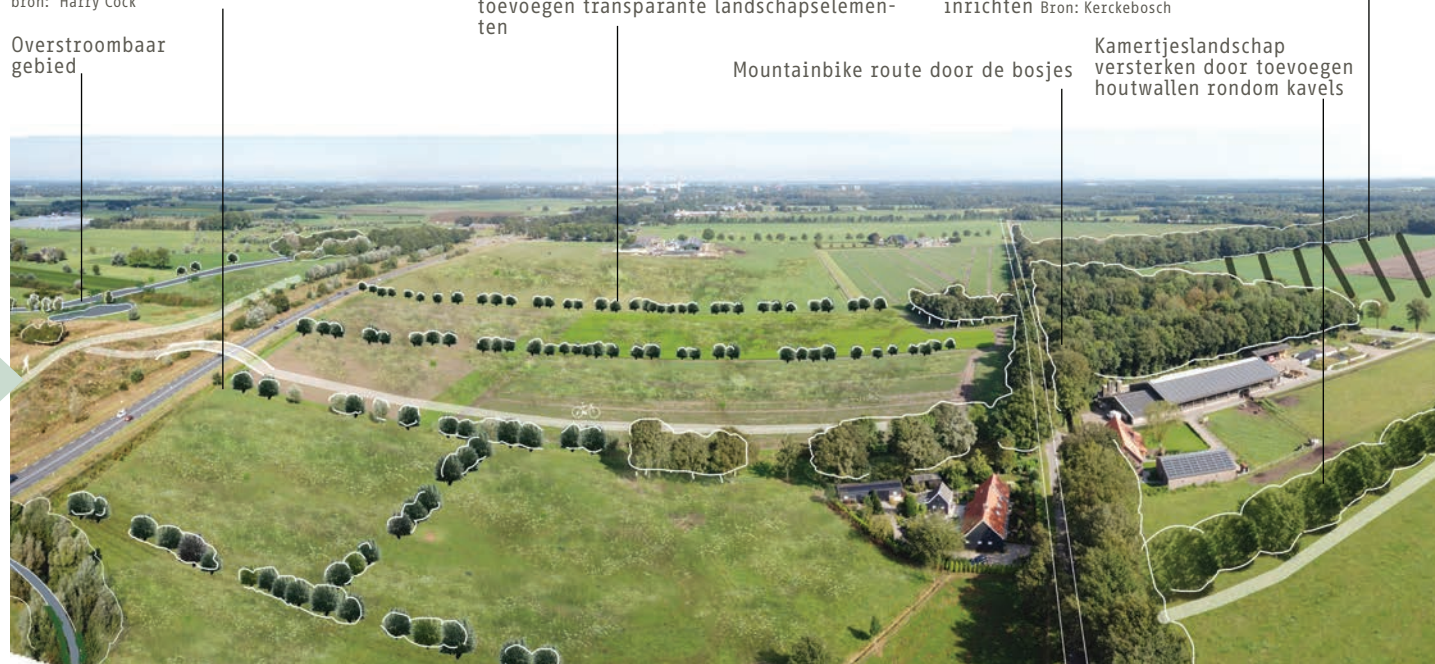
Recreatieve mogelijkheden vergroten
bron: Harry Cock

Groenblauwe dooradering vergroten door
toevoegen transparante landschapselemen-
ten

Kazerneterrein natuurinclusief en groen
inrichten Bron: Kerckebosch

Inspiratiebeeld

5 Bleekloop

Landschappelijk gezien ligt de Bleekloop in de voormalige bovenloop van de Smallebeek. Op dit moment watert de Bleekloop nog af op de Zoom. Hier liggen kansen om:

- De Bleekloop 'losser' te koppelen van de Zoom, en in te richten als bovenloop van de Smallebeek, waarbij het water in normale situaties richting de Smallebeek loopt, en in extreme situaties naar de Zoom (hoofdkeuze 1).
- De nieuwe 'doorgetrokken' loop ruimtelijk te accentueren door beekbegeleidende beplanting en extensiever inrichten zone rondom Bleekloop/Smallebeek (hoofdkeuze 2 en 3).
- De Bleekloop/Smallebeek recreatief beter te ontsluiten, bijvoorbeeld vanaf camping, als alternatief voor de Brabantse Wal (hoofdkeuze 5).

Achtergrondinformatie

Locatie uitsnede

Uitsnede handelingsperspectief

Huidige situatie

Extensiever landgebruik dat past bij beekdal
bron: Harry Cock

Recreatieve mogelijkheden vergroten

Bleekloop en Smalle Beek verbinden

Duidelijke groenstructuur accentueert de Zoom

Beekbegeleidende beplanting accentueert de beek

Inspiratiebeeld

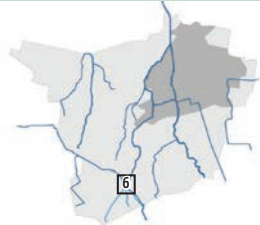
6. Zeepe en Bieskensloop

Het gebied rondom de Zeepe was oorspronkelijk een nat heidegebied en brongebied, dat als een van de laatste gebieden in de regio is ontgonnen voor de landbouw. Hier liggen kansen om:

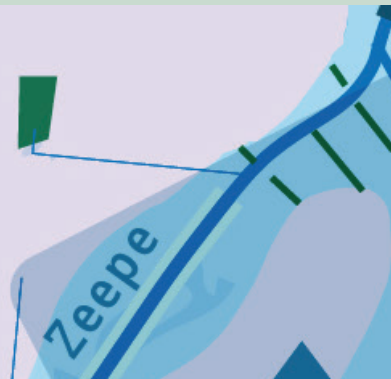
- De watermotor van het landschap weer meer op gang te brengen door drainage te verminderen en daarmee brongebieden te herstellen (hoofdkeuze 1).
- De landbouw in het gebied in te richten op de nieuwe bodem- en wateromstandigheden door met gewaskeuze rekening te houden met nattere omstandigheden (hoofdkeuze 2).

Achtergrondinformatie

Locatie uitsnede

Uitsnede handelingsperspectief

Huidige situatie

Bloemrijke akkeranden

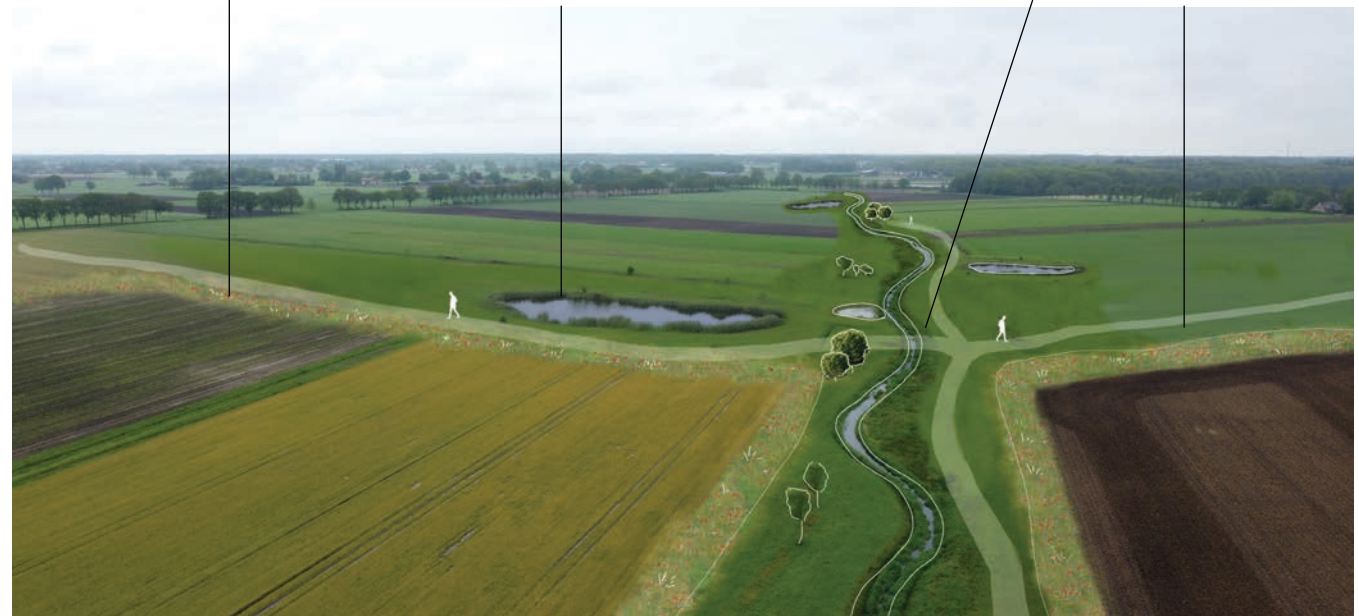

Minder snel afvoeren, sloten stuwen/
verondiepen, brongebied herstellen
Referentie: Slenken bij Ottershagen

Brede ondiepe zone bron: Harry Cock

Recreatieve route

Inspiratiebeeld

DOORKIJK NAAR VERVOLG

7. DOORKIJK NAAR VERVOLG

Dit ambitiedocument kan uiteindelijk gebruikt worden door gemeente en waterschap bij interbestuurlijke processen zoals de gebiedsgerichte aanpak (GGA's) of verstedelijkingsstrategieën, maar ook om concrete projecten in het landelijk gebied mee te sturen. Het is een voorbeeld van gebiedsgericht en integraal werken, als eerste stap in een breder ingestoken gebiedsproces. Het is nog geen breed, door de omgeving gedragen stuk en zo is het ook niet bedoeld. Met dit concept-ambitiedocument in de hand kunnen de volgende acties worden opgepakt:

Betrek de omgeving (agrarische sector, ZLTO, andere vertegenwoordigers) om dit concept-document door te ontwikkelen tot gezamenlijk handelingsperspectief

Nu de gemeente en het waterschap zelf in beeld hebben wat hun concept-handelingsperspectief is, is het belangrijk te communiceren over dit perspectief, het te verbinden aan overige ruimtelijke kansen en ontwikkelingen en het actief te gebruiken in gebiedsprocessen. Voeg in overleg met partners financieel-economische en ruimte-

lijk-functionele afwegingskaders toe, stel het handelingsperspectief waar nodig bij of vul het aan. Plan het gesprek met de agrarische sector, ZLTO, of andere vertegenwoordigers zo spoedig mogelijk in.

Tijdens het verder werken aan het handelingsperspectief is het bovendien belangrijk om binnen de organisaties van het waterschap en gemeente 'het woord' over dit document en het verdere proces te verspreiden, zodat de kennis van het landschap en systeem toenemen en er een integralere werkwijze ontstaat binnen deze organisaties.

Om het perspectief te realiseren: vertaal het naar beleid van de gemeente en waterschap

De opgaven en de kansen die dit document beschrijft zijn te groot om te laten liggen. Het document geeft richting aan toekomstige initiatieven, projecten en maatregelen, maar ook aan ontwikkelingen die haaks staan op de voorgestane ontwikkeling.

Voor de gemeente kan het document worden vertaald naar een programma-aanpak met projecten die begroot worden, maar ook naar een vertaling richting het omgevingsplan

en vergunningenbeleid om juist ongewenste ontwikkelingen tegen te houden.

Voor het waterschap is dit perspectief een lokale concretisering van het handelingsperspectief Water en Bodem Sturend (WaBoS). In het huidige waterbeheerprogramma wordt al gewerkt aan een aanpak voor bijvoorbeeld de lokale laagten en worden tussentijdse kansen gepakt. Tussen 2025-2027 wordt het volgende waterbeheerprogramma ontwikkeld voor 2028-2033, waarin het handelingsperspectief verder wordt omgezet naar een uitvoeringsprogramma. Daarvoor is dit perspectief een eerste bouwsteen. Om ongewenste ontwikkelingen te voorkomen wordt er ook al gewerkt aan het vertalen van WaBoS naar de waterschapsverordening, wat weer invloed heeft op het vergunningenbeleid.

Organiseer uitvoeringskracht en alternatieve middelen door dit document als onderdeel te zien van processen GGA's en SRWBW

Ten eerste heeft dit project relaties met de Stedelijke Regio West Brabant West

(SRWBW), waar Roosendaal binnen valt. Binnen het ontwikkelperspectief voor deze regio is Water en Bodem Sturend één van de richtinggevende uitgangspunten. Hierin zitten ook koersen voor het landelijk gebied besloten die passen bij dit document. Het is goed om te bekijken hoe de voorstellen uit dit document kunnen aansluiten bij de prioriteiten in de Regionale Investerings Agenda (RIA) van de SRWBW. Via de SRWBW zijn er ook allerlei relaties met ambities in omliggende gemeenten, zoals met de Rucphense Bossen en Brabantse Wal. Ook sluit het document aan op wat er in de SRWBW als regionale prioriteit weggelegd is, waaronder ook de sprong in woningbouw voor Roosendaal. Dit perspectief draagt bij aan de condities voor verstedelijking (namelijk de schaalsprong c.q. kwaliteitssprong van Roosendaal) én het werkt al vooruit op systeemanalyse zandgronden van de SRWBW.

Ook met de GGA Brabantse Wal zijn er inhoudelijke relaties: wat in deze visie staat rondom de Brabantse Wal, sluit aan op wat er in de GGA nagestreefd wordt. Kortom: dit document is geen op zichzelf staand ambitiedocument, maar is stevig

onderdeel van een regionale aanpak. Deze raakvlakken maken het ook makkelijker om alternatieve middelen en uitvoeringskracht te organiseren.

Zoek naar alternatieve financieringsbronnen en instrumenten, en maak daarbij gebruik van bestaande ideeën

Het Brabants landschap is op dit moment druk bezig met het in beeld brengen van een instrumentenkoffer: een verzameling met instrumenten die gemeenten, provincies en Rijk kunnen inzetten, gevoed door hun jarenlange ervaringen in de Brabantse context. Bij instrumenten valt te denken aan het opzetten van een lokale grondbank en het herintroduceren van ruilverkaveling. Ook wordt al nagedacht over het verruimen van de mogelijkheden voor niet-agrarische erftransformatie en het toevoegen van kleinschalige geclusterde bebouwing in het landschap als onderbouwing van het verdienmodel voor groenblauwe diensten. Deze opties bieden zeker ook kansen voor Roosendaal en kunnen in een later stadium verder worden uitgezocht.

Zoek verder samen met de lokale, regionale

en provinciale partners naar mogelijkheden om fondsen, transitiegelden en (EU- en andere) subsidies. Ook hier is het belangrijk te kijken binnen welke kaders de ambities in dit document verder kunnen worden opgepakt (zie vorige punt).

BRONNENLIJST

- Handelingsperspectief Water en Bodem Sturend, 2024, Waterschap Brabantse Delta
- Landschapsbiografie Kalmthoutse Heide, 2022, Strootman Landschapsarchitecten
- Omgevingsvisie Roosendaal, 2022, Gemeente Roosendaal
- Parkenvisie Roosendaal, 2024, Karres en Brand, i.o.v. Gemeente Roosendaal
- PVA Opgave realisatie 650 hectaren natuur in Roosendaal, 2023, gemeente Roosendaal
- Regiobeschrijving Baronie, 2022, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
- RES-West Brabant 1.0, 2021
- Ruimtelijk voorstel Noord-Brabant, 2023, Provincie Noord-Brabant
- Verstedelijkingsstrategie Brabant 2040, 2023, Provincie Noord-Brabant
- Visiedocument Gebiedsgerichte Aanpak Brabantse Wal, 2024, MLG i.o.v. Provincie Noord-Brabant
- Visie Schaalsprong Roosendaal, 2024, MVRDV & Wing
- VO Brabants Programma Landelijk Gebied, 2024, Provincie Noord-Brabant
- Watersysteemanalyse Cruislandse Kreken, 2018, Witteveen+Bos
- Watersysteemanalyse Molenbeek, 2018, Witteveen+Bos
- Watersysteemanalyse Zoom en Bleekloop, 2019, Arcadis